

EUROOPA KOMISJON

TEABEKIRI

Olukord alates 1. jaanuarist 2021

Küsimused ja vastused – Euroopa Liidu kodanike õigused Ühendkuningriigis pärast üleminekuaja lõppu

Käesolevas dokumendis antakse teavet ELi kodanike õiguste kohta Ühendkuningriigis alates 31. detsembrist 2020. Kodanike õigused on sätestatud 1. veebruaril 2020 jõustunud väljaastumislepingu teises osas.

Dokumendis käsitletakse eelkõige õiguslikku olukorda, mis kehtib alates 1. jaanuarist 2021 kuni ajapikenduse lõpuni (*selleks tähtpäevaks tuleb esitada taotlus väljaastumislepingu kohase uue staatuse saamiseks ja see ei tohi olla varasem kui 30. juuni 2021*). Käesolevat dokumenti ajakohastatakse pärast ajapikenduse lõppu.

Ühendkuningriigi seadusi ja seda, kuidas Ühendkuningriik väljaastumislepingut rakendab, kirjeldatakse praeguse teabe põhjal.

Sisukord

1.	Üleminekuageg.....	3
2.	Kes on väljaastumislepinguga kaitstud?	4
•	<i>Täpsem teave elamistingimuste kohta</i>	6
•	<i>Eemalviibimist käsitlevad õigusnormid</i>	9
•	<i>Erijuhtumid</i>	10
3.	Pereliikmed	12
4.	Residentsusega seotud õigused.....	18
•	<i>Väljaastumislepingu haldamine</i>	21
5.	Riiki sisenemise ja riigist väljumise eeskirjad.....	24
6.	Kuritegevus ja pettused.....	26
7.	Haldusmenetlused.....	28
8.	Kutsekvalifikatsioonid	36
•	<i>Kutsekvalifikatsioonid kehtivas ELi õiguses</i>	36
•	<i>Kutsekvalifikatsioonid väljaastumislepingus</i>	37
9.	Sotsiaalkindlustus	40

10. Kasulikud lingid..... 48

1. Üleminekuageg

1.1. Üleminekuageg – mis see oli ja mida see tähendas kodanike õiguste seisukohalt?

Ühendkuningriik astus 31. jaanuaril 2020 Euroopa Liidust välja.

Pooled leppisid siiski kokku üleminekuajas, mis kestis 1. veebruarist 2020 kuni 31. detsembrini 2020. Üleminekuajal ei olnud Ühendkuningriik enam Euroopa Liidu liikmesriik ega osalenud ELi otsustusprotsessides.

Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis endas kohaldati siiski endiselt ELi õigust ning seda kõikides poliitikavaldkondades. Ühendkuningriik jäi ELi tolliliitu ja siseturule ning Ühendkuningriigis kehtisid edasi kõik siseturu neli vabadust.

Seetõttu kehtis üleminekuajal (ehk rakendusperioodil) täies ulatuses edasi ELi kodanike vaba liikumist käsitlev ELi õigus, hoolimata sellest, et Ühendkuningriik ei olnud enam ELi liikmesriik.

See tähendab seda, et 2020. aasta lõpuni olid ELi kodanikel Ühendkuningriigis ELi õigusest tulenevad vaba liikumise õigused.

1.2. Kas ELi kodanike vaba liikumist käsitlev ELi õigus kehtib Ühendkuningriigis edasi?

Ei, ELi kodanike vaba liikumist käsitlev ELi õigus lakkas 31. detsembril 2020 kehtimast ELi kodanike suhtes Ühendkuningriigis ja Ühendkuningriigi kodanike suhtes ELis.

1.3. Kas üleminekuajal Ühendkuningriiki saabunud isikuid koheldi samamoodi kui enne 1. veebruari 2020 saabunuid?

Jah. Vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitlevale ELi õigusele olid neil täpselt samad õigused nagu isikutel, kes olid saabunud Ühendkuningriiki enne selle EList väljaastumist. Nende õigustele kehtisid ka samad piirangud.

2. Kes on väljaastumislepinguga kaitstud?

2.1. Kelle suhtes väljaastumisleping Ühendkuningriigis kehtib?

Väljaastumisleping kehtib nende ELi kodanike ja nende väljaastumislepingus nimetatud pereliikmete suhtes, kes elasid üleminekuaja lõpus ehk 31. detsembril 2020 vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitlevale ELi õigusele seaduslikult Ühendkuningriigis.

Väljaastumislepingus ei nõutud, et isik oleks üleminekuaja lõppedes Ühendkuningriigis füüsiliselt kohal, ning aktsepteeriti ajutist eemalviibimist, mis ei mõjuta elamisõigust, ja pikemat eemalviibimist, mis ei mõjuta alalist elamisõigust. Lisateave eemalviibimise kohta on esitatud allpool.

Piisas sellest, et isik elas 31. detsembril 2020 seaduslikult Ühendkuningriigis. Isegi kui ELi kodanik ei elanud Ühendkuningriigis enne 31. detsembril, piisas sellest, kui ta saabus sinna sellel kuupäeval.

Selleks et Ühendkuningriiki jääda, pidid ELi kodanikud ja nende pereliikmed ka pärast üleminekuaja lõppu elama seal seaduslikult. Väljaastumislepingu kohased riigis elamise tingimused on sisuliselt samad, mis ELi õiguses.

ELi kodanikud ja nende pereliikmed, kes nendele tingimustele vastavad, peavad taotlema uut Ühendkuningriigi elaniku staatust enne ajapikenduse lõppu. Kui taotlust õigeaegselt ei esitata, võib isik väljaastumislepingust tuleneva õiguse kaotada.

Väljaastumislepingu kohase uue elanikustaatuse saamise tingimused peaksid olema samasugused, nagu vaba liikumise direktiivis sätestatud tingimused (*artiklite 6 ja 7 kohaselt on kuni viieaastane elamisõigus nendel, kes töötavad või kellel on piisavalt rahalisi vahendeid ja ravikindlustus; artiklite 16–18 kohaselt on alaline elamisõigus nendel, kes on viis aastat seaduslikult riigis elanud*).

ELi kodanikud ja nende pereliikmed peavad taotlema elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Ühendkuningriik on otsustanud, et Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohaselt elaniku staatuse andmiseks ei hinnata, kas elaniku staatuse taotlejad vastavad kõikidele väljaastumislepingus sätestatud tingimustele.

Ühendkuningriik on esitanud üksikasjaliku teabe Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohta aadressil <https://www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families>.

2.2. Mida on kokkuvõttes Ühendkuningriiki jäämiseks vaja?

Kolme asja. Selleks et ELi kodanikel ja nende pereliikmetel oleks õigus Ühendkuningriiki jääda, peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- 1) neil peab olema 31. detsembril 2020 ELi õiguse kohaselt õigus Ühendkuningriigis elada,
- 2) nad peavad vastama elamisõiguse tingimustele ka pärast 31. detsembril 2020 ja
- 3) nad peavad enne ajapikenduse lõppu taotlema uut Ühendkuningriigi elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

2.3. Mis on ajapikendus?

Väljaastumisleping kaitseb nende ELi kodanike ja nende pereliikmete õigusi, kes elasid 31. detsembril 2020 ELi õiguse kohaselt Ühendkuningriigis.

Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohast uut elaniku staatust ei pea taotlema enne üleminekuaja lõppu. Väljaastumislepinguga on tagatud, et taotluse esitamiseks on pärast seda veel vähemalt kuus kuud aega.

Seda ajavahemikku pärast üleminekuaja lõppu ja enne taotluste esitamise tähtpäeva nimetatakse ajapikenduseks. Ühendkuningriigi õigusaktide kohaselt on taotluste esitamise tähtpäev 30. juuni 2021.

Ajapikenduse jooksul on väljaastumislepinguga kaitstud ELi kodanikel ja nende pereliikmetel (nendel, kes elasid 31. detsembril 2020 ELi õiguse kohaselt Ühendkuningriigis) elamisõigus, mida loetakse kehtivaks (nn juriidiline fiktsioon). Neid ei tohi välja saata, välja arvatud juhul, kui nad panevad toime kuriteo.

Kui Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohast uut elaniku staatust taotletakse pärast ajapikenduse lõppu, ei pruugita taotlust enam menetlusse võtta.

2.4. Mida hõlmab ELi kodanike vaba liikumist käsitlev ELi õigus?

ELi õiguse kohaselt on ELi kodanikel ja nende pereliikmetel õigus elada muus liikmesriigis kui nende kodakondsusjärgne riik mitme ELi õigusakti alusel:

- a) Euroopa Liidu toimimise leping (artiklid 21, 45, 49 või 56),
- b) vaba liikumise direktiiv,
- c) töötajate liikumisvabadust käsitlev määrus.

Enamikul juhtudel on liikuvate ELi kodanike suhtes kohaldatavad üksikasjalikud eeskirjad sätestatud vaba liikumise direktiivis. Sellest peaksite alustama, kui vajate lisateavet alljärgneva kohta:

- Teie õigused,
- Teie pereliikmete õigused,
- elamisõigusega seotud tingimused,
- haldusmenetlused ja

- elamisõigust kaitsvad tagatised.

Väljaastumisleping kaitseb neid ELi kodanikke ja nende pereliikmeid, kes elavad Ühendkuningriigis ning vastavad enne ja pärast üleminekuaja lõppu ELi õiguse kohastele tingimustele.

- Täpsem teave elamistingimuste kohta

2.5. Olen Tšehhi kodanik ja saabusin Ühendkuningriiki 2017. aastal. Töötan kohalikus haiglas. Kas ma võin pärast 31. detsembrit 2020 Ühendkuningriiki jääda?

Jah. Kui Te jätkate töötamist (või näiteks kui Te lõpetate töötamise endast sõltumatutel põhjustel, nagu on ette nähtud vaba liikumise direktiivi artikli 7 lõikega 3, hakkate füüsilisest isikust ettevõtjaks või majanduslikult sõltumatuks üliõpilaseks või asute tööd otsima), võite pärast üleminekuaja lõppu Ühendkuningriiki jääda.

Teil on väljaastumislepingu kohaselt õigus pärast üleminekuaja lõppu Ühendkuningriigis elada. Elamisõiguse säilitamiseks peate täitma sisuliselt samu tingimusi, mis kehtisid enne üleminekuaja lõppu vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitlevale ELi õigusele.

Te peate esitama enne ajapikenduse lõppu Ühendkuningriigi ametiasutustele taotluse Ühendkuningriigis uue staatuse saamiseks. Kui olete Ühendkuningriigis seaduslikult elanud viis aastat, võite taotleda, et Teie Ühendkuningriigi elaniku staatus asendataks alalise elaniku staatusega, millega kaasneb rohkem õigusi ja parem kaitse.

2.6. Olen Ühendkuningriigis elav ja õppiv Poola kodanik. Kas pean tööle minema, et minu õigused Ühendkuningriigis säiliks?

Väljaastumisleping kaitseb neid ELi kodanikke, kes elavad Ühendkuningriigis vastavalt tingimustele, mis on elamisõigusele seatud ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õigusega. Üldjoontes vastavad ELi kodanikud nendele tingimustele, kui nad

- on töötajad või füüsilisest isikust ettevõtjad või
- neil on piisavalt vahendeid ja ravikindlustus või
- nad on nimetatud tingimustele vastava isiku pereliikmed või
- nad on juba omandanud alalise elamisõiguse (*mis ei sõltu enam mingitest tingimustest*).

Selleks et omada elamisõigust õppurina, peavad Teil olema piisavad vahendid ja ravikindlustus. Võimalik on liikuda ühest eespool nimetatud kategooriast teise (*näiteks lõpetada õpingud, et asuda tööle*). Teie õigused säilivad seni, kuni vastate vähemalt ühe kategooria tingimustele.

Juhime tähelepanu, et Ühendkuningriik on otsustanud osast nendest tingimustest loobuda ega nõua Ühendkuningriigis elavatelt ELi kodanikelt ega nende perekondadelt töendamist, et nad on töötajad või et neil on ravikindlustus.

Teie õigused säilivad siiski ainult tingimusel, et esitate enne ajapikenduse lõppu Ühendkuningriigi ametiasutustele taotluse Ühendkuningriigis uue staatuse saamiseks vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

2.7. Kas mõni kuu enne üleminekuaja lõppu Ühendkuningriiki tööd otsima saabunud ELi kodanikud on mingil viisil kaitstud?

Jah. Enne üleminekuaja lõppu Ühendkuningriigis tööd otsima asunud ELi kodanikel on õigus viibida riigis kuus kuud alates saabumisest (*või kauem, juhul kui neil on tegelik võimalus tööd leida*). Nad peavad enne ajapikenduse lõppu taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

2.8. Olen Taani kodanik. Saabusin Ühendkuningriiki 2019. aastal, kuid ei leidnud tööd. Nüüd on mul raha otsas. Kas saan Ühendkuningriiki edasi jääda?

Väljaastumisleping kaitseb neid ELi kodanikke, kes elavad Ühendkuningriigis vastavalt tingimustele, mis on elamisõigusele seatud ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õigusega. Üldjoontes vastavad ELi kodanikud nendele tingimustele, kui nad

- on töötajad või füüsilisest isikust ettevõtjad või
- neil on piisavalt vahendeid ja ravikindlustus või
- nad on sellistele tingimustele vastava ELi kodaniku pereliikmed või
- nad on juba omandanud alalise elamisõiguse (mis ei sõltu enam mingitest tingimustest).

ELi kodanikel, kes üleminekuaja lõppedes nimetatud tingimustele ei vastanud, ei ole väljaastumislepingu kohast õigust Ühendkuningriiki jääda ning nende olukord oleneb Ühendkuningriigi õigusest.

2.9. Ühendkuningriik otsustas loobuda üldise ravikindlustuse nõudest. Mida see tähendab?

Väljaastumisleping kaitseb õigusi, mis olid tagatud ELi õigusaktidega. Vaba liikumise direktiivi artikli 7 lõike 1 punkti b kohaselt on üldine ravikindlustus selgelt nõutav, et majanduslikult sõltumatu isik võiks seaduslikult teises riigis elada.

Ühendkuningriik on otsustanud, et ei nõua ELi kodanikelt üldist ravikindlustust ega tegeliku töötamise kontrolli läbimist selleks, et saada uus elanikustaatus vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

2.10. Olen Pariisis elav Prantsuse kodanik, aga käin Londonis tööl. Kas ma saan Ühendkuningriigis edasi töötada?

Jah. Väljaastumisleping kaitseb ka nn piirialatöötajaid. Piirialatöötaja on väljaastumislepingu kohaselt isik, kes töötab või tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana ühes riigis, aga elab mõnes teises riigis. Te saate ka edaspidi Londonis töötada ja samal ajal Pariisis elada. Peate taotlema Ühendkuningriigi ametiasutustelt uut dokumenti, mis tõendab, et olete väljaastumislepinguga kaitstud piirialatöötaja. Selle dokumendiga on hõlpsam Ühendkuningriiki reisida, seal edasi töötada ja Prantsusmaale naasta.

2.11. Olen ELi kodanik ja sain 2017. aastal Ühendkuningriigi alalise elukoha tõendi. Mis minu jaoks muutub?

Te peate enne ajapikenduse lõppu taotlema uut alalise elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Kuna Teil juba on ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohane Ühendkuningriigi alalise elukoha tõend, on asjaajamine lihtne. Peate lihtsalt esitama kehtiva passi või isikutunnistuse, tõendama, et Te ei ole viis aastat Ühendkuningriigist eemal viibinud, ning andma teada, kui karistusregistris on Teie kohta registreeritud süüdimõistvaid kohtuotsuseid. Menetlemine on tasuta ja Teile antakse alaline Ühendkuningriigis elamise luba (nn püsielaniku staatus).

2.12. Tulin Ühendkuningriiki 1964. aastal Prantsusmaalt ja abiellusin oma toreda abikaasaga, kes on Ühendkuningriigi kodanik. Meil läheb endiselt väga hästi. Kindlasti ei pea ma Ühendkuningriiki jäämiseks midagi tegema.

Kui olete kindel, et Teil on Ühendkuningriigi seaduste kohaselt alaline elamisõigus (alaline elamisluba) ja et neid seadusi tulevikus ei muudeta, võite väljaastumislepingu kohase uue elanikustaatus taotlemata jätta.

Tungivalt soovitatav on siiski taotleda enne ajapikenduse lõppu elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. See annab Teile kindla Ühendkuningriigis elamise õiguse, mida ei saa Ühendkuningriigi seaduste muudatustega ära võtta.

2.13. Olen Malta kodanik. Tulin 2018. aastal Ühendkuningriiki, et ehitusvaldkonnas töötada. Kahjuks juhtus mul hiljuti tööõnnetus ja olen püsivalt töövõimetu. Loodan, et ma ei pea lahkuma.

Ei pea. Need, kes on pidanud lõpetama töötamise tööõnnetuse tagajärjel tekkinud püsiva töövõimetuse tõttu, saavad vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitlevale ELi õigusele alalise elamisõiguse. See õigus on tagatud ka pärast üleminekuaja lõppu.

Te peate enne ajapikenduse lõppu taotlema uut alalise elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

2.14. Olen Hollandi kodanik ja töotan alates 1995. aastast Ühendkuningriigis. Mul on kavas mõne aasta pärast pensionile jääda. Soovin teada, kas saan pärast pensionile jäämist samas riigis edasi elada.

Jah. Vähemalt viis aastat Ühendkuningriigis elanud ja töötanud isikuna olete juba saanud seal alalise elamisõiguse, mis ei sõltu enam mingitest tingimustest (*nagu kohustus edasi töötada*). Küll aga peate enne ajapikenduse lõppu taotlema Ühendkuningriigi õiguse kohast uut alalise elaniku staatust.

- Eemalviibimist käsitlevad õigusnormid

2.15. Olen pärit Kreekast ja tulin 2018. aastal Ühendkuningriiki õppima. 2020. aastal õppisin programmi „Erasmus+“ raames viis kuud Itaalias ja tulin pärast seda tagasi oma Ühendkuningriigi ülikooli. Loodan, et see ei mõjuta negatiivselt minu elamisõigust Ühendkuningriigis.

See ei mõjuta Teie õigusi Ühendkuningriigis. ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohaselt ei mõjuta alla kuue kuu pikkune eemalviibimine aastas elamisperioodi katkematust. Need tagatised on lisatud ka väljaastumislepingusse.

2.16. Väljaastumislepingu kohaselt võin kuni kuus kuud aastas eemal viibida, ilma et see ohustaks minu elanikustaatust Ühendkuningriigis. Mida tähendab „kuus kuud aastas“?

Väljaastumislepingu säte, mis lubab aastas kuus kuud eemal viibida, järgib vaba liikumise direktiivi samasugust sätet. Seda tuleb tõlgendada samamoodi. ELi vaba liikumise direktiivi kohaselt võib ELi kodanik viibida ajutiselt eemal ajavahemike jooksul, mis ei ületa kokku kuut

kuud iga aasta jooksul. Iga aasta algab kuupäeval, mil ELi kodanik vastuvõtvasse riiki elama asus.

2.17. Omandasin Soome kodanikuna 2010. aastal vaba liikumist käsitleva ELi õiguse alusel alalise elamisõiguse Ühendkuningriigis. Lahkusin Ühendkuningriigist 2017. aasta märtsis, et minna õppima Rootsi. Kas pidin enne üleminekuaja lõppu Ühendkuningriiki naasma, et mitte kaotada seal elamisõigust?

Ei. Kuna Teil oli enne lahkumist alaline elamisõigus Ühendkuningriigis, kaitseb väljaastumisleping Teie õigusi, kui naasete viie aasta jooksul pärast lahkumist (*seega enne 2022. aasta märtsi*). Te peate siiski taotlema uut alalise elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Taotlus tuleb esitada enne ajapikenduse lõppu.

2.18. Astusin Manchesteri ülikooli, et alustada seal õpinguid 2020/2021. õppeaastal. Kahjuks ei saanud ma koroonaviirusest tingitud reisipiirangute tõttu Ühendkuningriiki sõita. Osalen õppetöös distantsilt. Kas minu õigused on sellele vaatamata väljaastumislepinguga kaitstud?

Kahjuks on väljaastumislepinguga kaitstud ainult need ELi kodanikud, kes saabusid Ühendkuningriiki enne üleminekuaja lõppu. Ühendkuningriik saab kõiki erakorralisi asjaolusid paindlikumalt arvesse võtta.

2.19. Saabusin Ühendkuningriiki veidi enne üleminekuaja lõppu, kuid pidin varsti pärast seda tähtsatel perekondlikel põhjustel lahkuma. Kas minu õigused on sellele vaatamata kaitstud?

Jah, oluline on see, et saabusite Ühendkuningriiki enne üleminekuaja lõppu. Kui olete ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohaselt Ühendkuningriigis olnud, võite mis tahes põhjusel viibida eemal kuni kuus kuud (või teatavatel juhtudel ka pikemalt), ilma et see Teie õigusi mõjutaks. Te peate siiski taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Taotlus tuleb esitada enne ajapikenduse lõppu.

- *Erijuhtumid*

2.20. 2006. aastal tulin Slovakkia kodanikuna Ühendkuningriiki tööle. Hiljuti sain Ühendkuningriigi kodakondsuse. Milline on minu

staatus Slovakkia ja Ühendkuningriigi topeltkodakondsusega isikuna?

Ühendkuningriigi kodakondsus annab Teile tingimusteta õiguse elada Ühendkuningriigis. Alates naturalisatsioonist ei kuulu Teile Ühendkuningriigis elamise õigus enam vaba liikumise direktiivi kohaldamisalasse. Samas kuna Te saite elamisõiguse ELi vaba liikumist käsitleva õiguse alusel tänu Slovakkia kodakondsusele, kehtib väljaastumisleping edaspidi ka Teile suhtes.

Ühendkuningriigi kodakondsus annab Teile alalise õiguse Ühendkuningriigis elada, ühtlasi kehtib Teile suhtes väljaastumisleping, mis annab Teile näiteks perekonna taasühinemise õiguse.

2.21. Olen Portugali kodanik ja tulin aastate eest Ühendkuningriiki oma Ühendkuningriigi kodanikust naise juurde. Tal on puue ning mina hoolitsen tema eest ja abistan teda täisajaga. Ma arvan, et elan Ühendkuningriigis seaduslikult, kuid ma pole kindel, kas väljaastumisleping kaitseb minu õigusi.

Väljaastumislepingu kaitse on tagatud ainult neile ELi kodanikele, kes elasid üleminekuaja lõppedes Ühendkuningriigis vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohastele elamisõiguse tingimustele.

Kui vastate majanduslikult sõltumatu ELi kodanikuna kõikidele elamisõiguse tingimustele, on Teile õigus pärast üleminekuaja lõppu Ühendkuningriiki jääda väljaastumislepinguga kaitstud.

2.22. Olen Itaalia kodanik ja elan alates 2011. aastast oma Brasiilia kodanikest perekonnaga Ühendkuningriigis. Mõistan, et minu õigus Ühendkuningriiki jääda on tagatud, kuid mis saab minu õigusest naasta vastavalt Surinder Singhi kohtuasjaga seotud Euroopa Kohtu praktikale perega Itaaliasse?

Väljaastumislepinguga kaitstakse vaba liikumise õigust kasutanud isikuid, kes ei ela oma kodakondsuse järgses riigis. Lepinguga ei kaitsta isikuid, kes elavad kodakondsusjärgses riigis, olenemata sellest, kas nad on naasnud koju enne või pärast üleminekuaja lõppu.

Küll aga kohaldatakse Teile suhtes Surinder Singhi kohtuasjaga seotud kohtupraktikat, sest Te pöördute tagasi oma kodakondsuse järgsesse liikmesriiki, olles eelnevalt kasutanud õigust vabalt teise liikmesriiki liikuda ja seal elada. See, et Teile elukohariik vahepeal EList välja astus, ei muuda midagi.

Teie õigus Ühendkuningriiki jääda on kaitstud ainult juhul, kui taotlete enne ajapikenduse lõppu uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Kui Te pärast Itaaliasse naasmist viibite Ühendkuningriigist eemal

kauem kui viis aastat, kaotate väljaastumislepingust tulenevad õigused ja Ühendkuningriigis elamise õiguse.

2.23. Olen Mehhiko kodanik ja elan Ühendkuningriigis oma viieaastase Ühendkuningriigi kodanikust tütre peamise hooldajana nn Ruiz Zambrano reegli alusel. Kas ma saan Ühendkuningriiki jääda?

Väljaastumislepingu kaitse on tagatud ainult neile isikutele, kes elasid üleminekuaja lõppedes Ühendkuningriigis vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohastele elamisõiguse tingimustele.

Väljaastumislepinguga ei ole hõlmatud isikud, kes elavad Ühendkuningriigis üksnes oma Briti pereliikmete ELi kodakondsuse alusel. Ühendkuningriigi seadused lubavad sellistel isikutel praegu saada uue elanikustaatuse vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Soovitame Teil õiguslast nõu küsida.

3. Pereliikmed

3.1. Olen Portugali kodanik ja mu isa, kes on samuti Portugali kodanik, töötab Ühendkuningriigis. Ma elan tema juures ja käin kohalikus algkoolis. Kas ma tohin Ühendkuningriiki jääda?

Jah. Teil on õigus isaga Ühendkuningriiki jääda. Väljaastumisleping tagab, et kõik pereliikmed, olenemata nende kodakondsusest, kes elasid üleminekuaja lõppedes seaduslikult koos ELi kodanikuga Ühendkuningriigis, võivad seal enne üleminekuaja lõppu kehtinud tingimustel edasi elada.

Te peate enne ajapikenduse lõppu taotlema uut elanikustaatust või peab seda tegema Teie eest isa.

3.2. Olen pärit Koreast. Tulin Ühendkuningriiki elama koos oma Läti kodanikust abikaasaga, kuid abielu jooksis hiljuti karile. Tahan lahutust, kuid kardan, et see võib mõjutada minu õigust elada Ühendkuningriigis.

Väljaastumisleping järgib ELi kodanike vaba liikumist käsitlevat ELi õigust, mis teatavatel tingimustel kaitseb kolmanda riigi kodanikust abikaasasid, kes lahutavad ELi kodanikust. Kui olete enne lahutust olnud abielus vähemalt kolm aastat ja elanud Ühendkuningriigis vähemalt aasta enne lahutuse algatamist, võite pärast üleminekuaja lõppu Ühendkuningriigis edasi elada, kui taotlete uut Ühendkuningriigi elaniku staatust. Kui Teie lahutus lõplikult jõustub, kehtivad

ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohased elamisõiguse tingimused Teie suhtes samamoodi nagu ELi kodanike suhtes.

Igal juhul peate enne ajapikenduse lõppu taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Kui olete elanud Ühendkuningriigis pidevalt vähem kui viis aastat, saate Ühendkuningriigi piiratud elamisloa (nn esialgse püsielaniku staatuse). Kui Teil täitub viis aastat pidevat Ühendkuningriigis elamist, saate taotleda Ühendkuningriigi alalise elaniku staatust.

3.3. Elan ja töötan Ühendkuningriigis koos oma Slovakkia kodanikust elukaaslasega. Meil on kavas varsti laps saada. Kas oleksime pidanud kiirustama ja saama lapse enne üleminekuaja lõppu?

Kiirustada ei ole tarvis. Väljaastumisleping tagab, et Ühendkuningriigis elavates ELi peredes enne ja pärast üleminekuaja lõppu sündinud lapsed võivad riiki jääda. Ärge unustage taotleda enne ajapikenduse lõppu uut Ühendkuningriigi elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Võimalik, et Teie laps saab sündides Ühendkuningriigi kodakondsuse; kui ta seda ei saa, peate taotlema ka talle kolme kuu jooksul alates tema sünnist uut elaniku staatust.

3.4. Olen Venemaa kodanik ja elan Ühendkuningriigis koos oma Rumeenia kodanikust abikaasaga. Mulle anti 2018. aastal välja ELi elamisloakaart. Kas ma saan Ühendkuningriiki jääda?

Jah, Te saate Ühendkuningriiki jääda. Väljaastumislepinguga kaitstakse kõiki pereliikmeid, kes on enne üleminekuaja lõppu elanud seaduslikult Ühendkuningriigis koos ELi kodanikuga. Nad tohivad Ühendkuningriiki jääda, kuid peavad enne ajapikenduse lõppu taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

3.5. Olen Saksamaa kodanik ja elan Ühendkuningriigis oma lapsendatud lapsega. Kas me saame koos Ühendkuningriiki jääda?

Jah, te saate koos Ühendkuningriiki jääda. Väljaastumislepinguga kaitstakse kõiki pereliikmeid, kes on enne üleminekuaja lõppu elanud seaduslikult Ühendkuningriigis koos ELi kodanikuga. Lapsendatud lapsi koheldakse samamoodi nagu bioloogilisi lapsi. Te peate enne ajapikenduse lõppu taotlema endale ja oma lapsele (kui ta ei ole Ühendkuningriigi kodanik) uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

3.6. Pärast üleminekuaja lõppu sündinud laste puhul nõuab väljaastumisleping, et vastuvõtvas riigis elaval lapsevanemal oleks lapse isikuhooldusõigus. Kas selle sättega on kaitstud ainult lahutatud abielupaarid?

Ei. Väljaastumislepingus kasutatakse väga laia isikuhoolduse mõistet. See hõlmab seaduse alusel, kohtuotsusega ja isegi vanematevahelise kokkuleppega omandatud isikuhooldusõigust.

3.7. Mõne aasta eest esitasin Ühendkuningriigi ametiasutustele taotluse asuda elama oma Rootsi kodanikust nõo juurde, kes elab Edinburghis, sest sõltun temast materiaalselt. Ühendkuningriigi ametiasutused võtsid mu taotluse vastu ja andsid mulle ELi elamisloakaardi. Mis minust nüüd saab?

Te võite Ühendkuningriiki jääda. Väljaastumislepinguga kaitstakse kõiki pereliikmeid, kes on enne üleminekuaja lõppu elanud seaduslikult Ühendkuningriigis koos ELi kodanikuga. Te tohite Ühendkuningriiki jääda, kuid peate enne ajapikenduse lõppu taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Ühendkuningriigi seaduste kohaselt peab Teie ELi elamisloakaart olema kehtiv sel ajal, kui Te Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohaselt taotluse esitate.

3.8. Sain hiljuti sissesõiduviisa, et asuda elama Ühendkuningriiki oma seal elava Ungari kodanikust tädi juurde. Tädi toetab mind rahaliselt pärast mu vanemate surma. Saabusin Ühendkuningriiki, kuid minu elamisloataotlus oli üleminekuaja lõppedes veel menetlemisel. Mis minust saab?

Vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitlevale ELi õigusele menetletakse Teie taotlust Ühendkuningriigi seaduste alusel ning Teie elamist seal tuleks hõlbustada. Kui Ühendkuningriigi ametiasutused Teile elamisloa annavad, kehtib Teie suhtes väljaastumisleping ja Te saate taotleda enne ajapikenduse lõppu uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Keeldumisotsus peab olema täielikult põhjendatud ja selle saab edasi kaevata.

3.9. Olen Ühendkuningriigis elava Bulgaaria kodaniku elukaaslane. Mul on kavas tema juurde elama minna, kuid saan seda kodumaal Kanadas võetud töökohustuste tõttu teha alles nelja aasta pärast. Kas ma saan tema juurde minna?

Jah. Väljaastumislepinguga kaitstakse partnereid, kes olid üleminekuaja lõppedes ELi kodanikuga püsisuhtes, aga ei elanud temaga koos Ühendkuningriigis. Saate oma elukaaslase juurde Ühendkuningriiki elama minna tingimusel, et olete Ühendkuningriiki saabudes endiselt temaga püsisuhtes ning ta on saanud uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse, mida ta peab taotlema enne ajapikenduse lõppu. Ka Teie ise peate kolme kuu jooksul pärast Ühendkuningriiki saabumist taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

Suhte püsivuse nõude hindamisel tuleb lähtuda eesmärgist säilitada perekonna ühtsus laias mõistes. Riigi õigusnormidega võib kooselu püsivuse kriteeriumina olla ette nähtud selle minimaalne kestus. Sellisel juhul peab riigi õigusnormidega olema siiski tagatud, et arvesse võetakse ka muid asjakohaseid aspekte (nagu ühine hüpoteeklaen kodu ostmiseks).

3.10. Olen Ühendkuningriigis elava Tšehhi kodaniku vennapoeg. Mul on kavas tema juurde elama minna, kuid kodumaal ettevõetud õpingute tõttu saan seda teha alles nelja aasta pärast. Kas ma saan tema juurde minna?

Väljaastumislepinguga ei kaitsta ELi kodanike kaugemaid pereliikmeid (*v.a püsivad partnerid*), kes ei elanud üleminekuaja lõppedes asjaomase ELi kodanikuga koos. Kui soovite Ühendkuningriiki oma sugulase juurde minna, peate vastama Ühendkuningriigi välismaalaste õiguse tingimustele. See ei pruugi olla võimalik, kuna sõltub sellest, millised õigusnormid kehtivad sel ajal, kui Te soovite oma sugulase juurde minna.

3.11. Olen Taani kodanik ja õpin Cardiffis. Mu naine elab koos meie väikese lapsega välismaal. Kui olen õpingud lõpetanud ja töökoha leidnud, sooviksid nad minu juurde kolida. Kas nad saavad seda teha?

Nad saavad Teiega ühineda ka pärast üleminekuaja lõppu. Väljaastumislepinguga kaitstakse mitte ainult neid ELi kodaniku lähedasi pereliikmeid, kes enne üleminekuaja lõppu Ühendkuningriigis temaga koos elasid, vaid ka neid, kes olid üleminekuaja lõppedes asjaomase ELi kodanikuga suguluses, aga ei elanud temaga koos Ühendkuningriigis. Nad saavad Teiega ühineda tingimusel, et te olete sel ajal, kui Teie naine soovib Ühendkuningriiki tulla, endiselt abielus ja Te olete saanud uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse, mida Te peate taotlema enne ajapikenduse lõppu. Teie naine ja laps peavad kolme kuu jooksul pärast Ühendkuningriiki

saabumist taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

3.12. Elan ja töötan Ühendkuningriigis. Mul on ELi kodanikuna Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane elaniku staatus. Olen vallaline, aga loodan kunagi abielluda. Kas minu tulevane abikaasa saab Ühendkuningriiki minu juurde elama tulla? Mis saab siis, kui meil sünnib laps?

Teie tulevane abikaasa ei saa Teie juurde elama tulla väljaastumislepingu alusel, kuna see ei kaitse isikuid, kes abielluvad ELi kodanikuga pärast üleminekuaja lõppu. Sellised tulevased abikaasad peavad täitma Ühendkuningriigi välismaalastele kehtestatud eeskirju.

Tulevane laps saab ühineda enne üleminekuaja lõppu Ühendkuningriigis elanud ELi kodanikuga, juhul kui ELi kodanikust vanemal on lapse seaduslik hooldusõigus ja ta on saanud uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse, mida ta peab taotlema enne ajapikenduse lõppu. Te peate taotlema ka oma lapsele uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Seda tuleb teha kolme kuu jooksul alates lapse Ühendkuningriiki saabumisest või Ühendkuningriigis sündimisest.

3.13. Olen Argentina kodanik ja töötan Ühendkuningriigis, kus elan koos oma 6-aastase Horvaatia kodanikust poja ja 2-aastase Argentina kodanikust tütreaga. Kas me saame Ühendkuningriiki jääda?

Te saate kõik Ühendkuningriiki jääda, kui Teie ja Teie Horvaatia kodanikust poeg vastate seadusliku elamise tingimustele ning te kõik olete saanud Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohase uue elanikustaatuse, mida te peate taotlema enne ajapikenduse lõppu.

Väljaastumislepinguga on tagatud, et pärast üleminekuaja lõppu saavad Ühendkuningriiki edasi jääda lisaks ELi kodanikele (*st Teie pojale*) ka kolmandate riikide kodanikest pereliikmed (*st Teie ise ja Teie tütar*), kelle kohalolek on vajalik selleks, et tagada Teie pojale väljaastumislepinguga antud elamisõigus.

3.14. Olen Austraaliast. Elan Ühendkuningriigis ja olen oma siin õppiva Poola kodanikust poja peamine hooldaja. Mu Poola kodakondsusega elukaaslane, kes töötas Ühendkuningriigis, lahkus meie juurest. Kas ma saan Ühendkuningriigis edasi elada?

Väljaastumislepinguga antakse Teile õigus elada Ühendkuningriigis seni, kuni Teie poeg haridust omandab. Teil on see õigus vähemalt poja täisealiseks saamiseni ja võib-olla ka pärast seda, niikaua kui ta vajab õpingute jätkamiseks Teie kohalolekut ja hoolt. Väljaastumisleping ei anna Teile õigust alaliselt Ühendkuningriiki jääda, kuid selle õiguse võivad Teile anda Ühendkuningriigi seadused. Igal juhul peate Teie ja Teie poeg taotlema enne ajapikenduse lõppu uut elaniku staatust vastavalt [Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile](#).

4. Residentsusega seotud õigused

4.1. Olen Küprose kodanik ja elan Londonis koos oma emaga, kes töötab insenerina. Käin koolis, aga loodan avada lilleäri. Kas ma saan pärast kooli lõppu Ühendkuningriiki jääda ja tööle asuda?

Jah. Te saate nii Ühendkuningriiki jääda kui ka kasutada kõiki võimalusi, mis on ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õigusega ELi kodanikele antud. Saate töötada, õppida, ettevõtlusega tegelda või kodus olla ja pereliikmete eest hoolitseda. Tööleasumine ei mõjuta Teie õigusi. Te peate aga enne ajapikenduse lõppu taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

4.2. Olen pärit Sloveeniast. Saabusin Ühendkuningriiki 2017. aastal ja olen sellest ajast saadik olnud füüsilisest isikust ettevõtja. Kas ma saan Ühendkuningriigi alalise elaniku staatuse ja kui jah, siis mis tingimustel?

Te peate enne ajapikenduse lõppu taotlema uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. Kuna olete elanud Ühendkuningriigis vähem kui viis aastat, peaksite saama Ühendkuningriigi piiratud elamisloa (nn esialgse püsielaniku staatuse). Kui Teil täitub viis aastat pidevat ja seaduslikku Ühendkuningriigis elamist (*sealhulgas nii enne kui ka pärast üleminekuaja lõppu riigis elatud aeg*), saate taotleda Ühendkuningriigi alalise elaniku staatust (nn püsielaniku staatust) vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

Väljaastumisleping kaitseb neid ELi kodanikke, kes elavad Ühendkuningriigis vastavalt tingimustele, mis on elamisõigusele seatud ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õigusega. Üldjoontes on ELi kodanike Ühendkuningriigis elamine seaduslik, kui nad

- on töötajad või füüsilisest isikust ettevõtjad või
- neil on piisavalt vahendeid ja ravikindlustus (sh õpilased) või
- nad on nimetatud tingimustele vastava ELi kodaniku pereliikmed.

4.3. Olen Soome kodanik ja olen elanud üheksa aastat koos oma vanematega Ühendkuningriigis. Mõlemad mu vanemad töötavad. Kas mul on Ühendkuningriigis elamisõigus?

Jah. Vähemalt viis aastat Ühendkuningriigis elanud isikuna olete juba saanud ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohase alalise elamisõiguse, mis ei sõltu enam mingitest tingimustest (*nagu nõue, et oleksite edasi kellegi pereliige*). Väljaastumisleping tagab selle õiguse säilimise tingimusel, et täidate kohustuse taotleda enne ajapikenduse lõppu uut elaniku

staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

4.4. Olen Eesti kodanik ja õpin Ühendkuningriigi ülikoolis. Kui kõik läheb hästi, lõpetan õpingud 2022. aastal. Kas ma saan jääda Ühendkuningriiki ja siin tööd otsida?

Jah. Te saate jääda Ühendkuningriiki, kui taotlete enne ajapikenduse lõppu uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

Kui Te ei ole taotlemise kuupäeval veel viis aastat pidevalt Ühendkuningriigis elanud, saate Ühendkuningriigis piiratud elamisloa (nn esialgse püsielaniku staatuse). Kui olete elanud Ühendkuningriigis pidevalt viis aastat, saate esitada Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohaselt uue taotluse, et saada Ühendkuningriigi alaline elamisluba (nn püsielaniku staatus).

ELi kodanike staatus võib muutuda: üliõpilased võivad asuda tööle (*ja saada töötajaks*), töötajad võivad pensionile jääda (*ja muutuda majanduslikult sõltumatuks isikuks*), majanduslikult sõltumatud isikud võivad asuda õppima jne. See ei kohusta esitama uut taotlust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

4.5. Olen Malta kodanik ning mul on alaline elamisõigus Ühendkuningriigis, kus olen sündinud ja üles kasvanud. Õpin juba mõnda aega ülikoolis ja olen saanud Slovakiast suurepärase tööpakkumise. Mulle pakutakse kolmeaastast lepingut, aga kardan, et pärast Ühendkuningriigist lahkumist ei saa ma enam siia naasta. Palun öelge, et kardan asjata!

Kui olete Ühendkuningriigi ametiasutustelt taotlenud ja saanud uue alalise elaniku staatuse vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile, võite lahkuda Ühendkuningriigist kuni viieks aastaks ja naasta, ilma et Te selle staatuse kaotaksite. Viieaastase eemalviibimise tingimus kehtib ka üleminekuaja lõpus Ühendkuningriigist eemal viibinud kodanike puhul, tingimusel et nad taotlesid enne ajapikenduse lõppu uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

4.6. Olen pärit Ungarist ning olen Ühendkuningriigis elanud ja töötanud 15 aastat. Ma loodan, et saan Ühendkuningriiki edasi jääda. Palun kinnitage, et minu õigused säilivad tähtajatult.

Õigustel ei ole kehtivusaega. Kõigil väljaastumislepinguga kaitstud isikutel jäävad kord saadud õigused alles kogu eluks. Te peate siiski enne ajapikenduse lõppu taotlema uut alalise elaniku

staatust (nn püsielaniku staatust) vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

Mõni õigus võib siiski teataval asjaoludel aeguda. Näiteks aegub uus alalise elaniku staatus siis, kui isik viibib üle viie aasta pidevalt Ühendkuningriigist eemal.

4.7. Olen pärit Austriast ja olen Ühendkuningriigis elanud viimased kakskümmend aastat. Saan siin sotsiaalabi. Võin ilmselt Ühendkuningriiki jääda, aga kas ma saan ka vajalikke sotsiaaltoetusi edasi?

Jah. Kõik Ühendkuningriigis elavad ELi kodanikud, kes vastavad väljaastumislepinguga tagatava kaitse tingimustele, säilitavad õiguse võrdsele kohtlemisele. See tähendab, et kui neil oli enne üleminekuaja lõppu õigus abile, toetusele või muule hüvele, on neil see õigus ka edaspidi.

Te peate siiski enne ajapikenduse lõppu taotlema uut alalise elaniku staatust (nn püsielaniku staatust) vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

4.8. Olen Leedu kodanik ja õpin Ühendkuningriigi ülikoolis. Kas pean nüüd pärast üleminekuaja lõppu suuremat õppemaksu maksma? Kas saan võtta õppelaenu?

Kõigil Ühendkuningriigis elavatel ELi kodanikel, kes vastavad uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse saamise tingimustele, säilib elamisõigus ja võrdse kohtlemise õigus.

Kui üliõpilasel on Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane elaniku staatus, maksab ta ka edaspidi samasugust õppemaksu nagu Ühendkuningriigi kodanikud. Neid toetusi mõjutavad samad riikliku poliitika muudatused, mis Ühendkuningriigi kodanikele antavaid toetusigi.

Stipendiumide või õppelaenudena õpinguteks antava toimetulekutoetuse puhul kehtivad väljaastumislepinguga hõlmatud ELi üliõpilastele samad eeskirjad nagu Ühendkuningriigi kodanikele.

4.9. Olen Ühendkuningriigis elav Portugali kodanik ja mu õigused on väljaastumislepinguga kaitstud. Kas mul on endiselt ELis vaba liikumise õigus?

ELi kodanikuna on Teil ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohaselt õigus ELis vabalt liikuda ja elada. Brexit seda õigust ei mõjuta.

- Väljaastumislepingu haldamine

4.10. Kas väljaastumislepingu üle teeb järelevalvet mõni riigi sõltumatu ametiasutus?

Ühendkuningriigis kontrollib väljaastumislepingu kodanike õigusi käsitleva osa rakendamist ja kohaldamist riigi sõltumatu ametiasutus nimetusega sõltumatu järelevalveasutus (ingl k *Independent Monitoring Authority*). Selle veebisait asub aadressil <https://ima-citizensrights.org.uk/>.

Selle Ühendkuningriigi ametiasutuse volitused ja ülesanded, sealhulgas pädevus viia läbi kodanike kaebustel põhinevaid uurimisi, on sätestatud väljaastumislepingus ja need on samaväärsed ELi aluslepingutega komisjonile antud volitustega. Ühtlasi on sel ametiasutusel õigus pöörduda kodanike kaebuste korral sobivate õiguskaitsevahendite leidmiseks Ühendkuningriigi pädevatesse kohtutesse.

Nii see ametiasutus kui ka komisjon esitavad väljaastumislepinguga loodud kodanikuõiguste erikomisjonile kord aastas aruande oma tegevuse kohta, mis on seotud kodanike väljaastumislepingu kohaste õiguste rakendamisega, sealhulgas laekunud kaebuste arvu ja laadi kohta.

4.11. Ma arvan, et minu väljaastumislepingust tulenevaid õigusi on rikutud. Mida ma saan selle vastu ette võtta?

Esimese sammuna peaksite selgitama oma kaebust sellele Ühendkuningriigi ametiasutusele, kes on Teie arvates eksinud, ja paluma tal probleemi lahendada.

Kui see ei aita või kui Te arvate, et see on asjatu, saate esitada edasikaebuse ja anda asja Ühendkuningriigi kohtusse.

Oma õiguste rikkumisest saate teatada ka sõltumatule järelevalveasutusele aadressil <https://ima-citizensrights.org.uk/report-a-complaint/>. Sõltumatule järelevalveasutusele kaebuse esitamine aitab kindlaks teha ja lahendada võimalikke struktuurseid probleeme. See ei pruugi siiski tuua lahendust Teie isiklikule probleemile.

ELi kodanikuna võite saata kaebuse ka Euroopa Komisjonile, kuid komisjon ei saa erinevalt sõltumatust järelevalveasutusest ning Ühendkuningriigi ametiasutustest ja kohtutest anda otse korraldust parandusmeetmete võtmiseks.

4.12. Kust leiab rohkem teavet väljaastumislepingu rakendamise kohta?

Parim teabeallikas on ELi ja Ühendkuningriigi ühised elamisõiguste rakendamise aruanded, mida korrapäraselt ajakohastatakse. Aruanded asuvad aadressil <https://ec.europa.eu/info/european->

[union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement/implementing-withdrawal-agreement/citizens-rights_et.](#)

4.13. Mis takistab Ühendkuningriigi ametiasutustel uut elanikustaatus käsitlevaid õigusakte tulevikus muutmast?

Väljaastumislepingus on väga selgelt kirjas, et ELi kodanikelt ja nende pereliikmetelt, kellele on antud uus elaniku staatus, saab selle ära võtta ainult väljaastumislepingus sõnaselgelt nimetatud alustel (*nt tulenevalt eemalviibimisest või kuriteo toimepaneku tõttu*).

Väljaastumislepingu kohased õigused on rahvusvahelise õiguse alusel siduvad ning ELi kodanikud ja nende pereliikmed saavad Ühendkuningriigis väljaastumislepingu kohastele õigustele vahetult toetuda. Ühendkuningriik peab tagama, et väljaastumislepingu kohased kodanike õigused võetakse nõuetekohaselt Ühendkuningriigi õigusesse üle.

Ühendkuningriigi õigusaktid, millega kehtestatakse väljaastumislepingu kohased ELi kodanike õigused, on muude Ühendkuningriigi õigusaktide suhtes ülimuslikud. See tähendab, et Ühendkuningriigi seadustega ei saa väljaastumislepinguga kaitstud õigusi nii-öelda juhuslikult ära võtta. Kui Ühendkuningriigi parlament otsustab tulevikus kehtetuks tunnistada õigusaktid, millega on Ühendkuningriigi õiguses jõustatud ELi kodanike õigused, on tegemist väljaastumislepingu rikkumisega ja sellisel rikkumisel on väljaastumislepingust ja rahvusvahelisest õigusest tulenevad tagajärjed.

4.14. Euroopa Liidu Kohtu pädevus lõpeb kaheksa aasta pärast. Kas see tähendab, et ka minu õigused aeguvad?

Teie väljaastumislepingu kohased õigused on eluaegsed (*kuid võivad siiski aeguda teatavatel asjaoludel, nagu üle viieaastane eemalviibimine vastuvõtvast riigist*).

Kuigi Ühendkuningriigi kohtute õigus taotleda Euroopa Liidu Kohtult väljaastumislepingu tõlgendamist on piiratud kaheksa aastaga, on see piisavalt pikk aeg, et tagada kohtule võimalus teha otsused kõige olulisemates küsimustes.

Väljaastumislepingu muud aspektid ei ole ajaliselt piiratud, näiteks üksikisikute õigus toetuda vahetult väljaastumislepingule, mis vastuolu korral riigi õigusaktide või meetmetega on ülimuslik, või Ühendkuningriigi ametiasutuste ja kohtute kohustus lähtuda Euroopa Liidu Kohtu asjaomastest otsustest, mis on tehtud enne üleminekuaja lõppu, ja võtta nõuetekohaselt arvesse pärast üleminekuaja lõppu tehtavaid kohtuotsuseid.

4.15. Ma tean, et elamisõiguse kriteeriumide alus on vaba liikumist käsitleva ELi õiguse põhimõtted vastavalt Euroopa Liidu Kohtu tõlgendusele, aga mis siis saab, kui Ühendkuningriik ei ole vaba

liikumist käsitlevat ELi õigust korrektselt kehtestanud ja toetub selle valele tõlgendusele?

Väljaastumislepingus on selgelt kirjas: kui residentsuse kriteeriumide aluseks on vaba liikumist käsitleva ELi õiguse põhimõtted, tuleb neid tõlgendada kooskõlas enne üleminekuaja lõppu tehtud Euroopa Liidu Kohtu otsustega.

Kui Ühendkuningriik toetub ELi õiguse põhimõtete väärale tõlgendusele, mis läheb vastuollu selliste kohtuotsustega, on Euroopa Liidu Kohtu tõlgendus ülimuslik.

Lisaks peavad Ühendkuningriigi kohtud võtma nõuetekohaselt arvesse ka pärast üleminekuaja lõppu tehtud Euroopa Liidu Kohtu otsustes esitatud tõlgendusi.

5. Riiki sisenemise ja riigist väljumise eeskirjad

5.1. Kas ma saan pärast Brexitit ELi kodanikuna Ühendkuningriiki reisida?

Üleminekuaja lõpuni said ELi kodanikud vabalt reisida kehtiva passi või isikutunnistuse alusel.

Pärast üleminekuaja lõppu saavad need ELi kodanikud, kes elasid Ühendkuningriigis enne üleminekuaja lõppu, Ühendkuningriigist lahkuda ja sinna naasta kehtiva passi või isikutunnistusega. Nende kolmanda riigi kodanikest pereliikmetel on kehtiva passi alusel samad õigused. Pange tähele, et alates 2026. aastast on Ühendkuningriigil õigus mitte enam aktsepteerida isikutunnistusi, mis ei vasta kohaldatavatele biomeetrilise tuvastamise rahvusvahelistele standarditele.

Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohase uue elanikustaatus omamine võib piiriületamist hõlbustada, sest see annab Ühendkuningriigi ametivõimudele kindluse, et reisijal on Ühendkuningriigis elamise õigus.

Teised ELi kodanikud (*need, kes ei elanud üleminekuaja lõpul Ühendkuningriigis*) ei ole väljaastumislepinguga hõlmatud ning nende riiki sisenemise kord on kehtestatud Ühendkuningriigi seadustega. Ühendkuningriigi valitsus on teatanud, et alates 1. oktoobrist 2021 saab Ühendkuningriiki sisenemiseks kasutada reisidokumendina ainult passi.

5.2. Olen Leedu kodanik ja elan Ühendkuningriigis. Kas minult võidakse tulevikus sissesõiduviietat nõuda?

Ei, tingimusel et Teil on kehtiv Ühendkuningriigi dokument, mis tõendab, et Teil on Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane uus Ühendkuningriigi elaniku staatus. Ühendkuningriik annab ELi kodanikele välja digitaalse dokumendi vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

5.3. Olen Luksemburgi kodanik. Ma ei ela Ühendkuningriigis, aga käin seal sageli. Kas vajan sissesõiduviietat?

See, kas Te vajate sissesõiduviietat, on määratud Ühendkuningriigi õigusnormidega. Praegu ei nõuta ELi kodanikelt Ühendkuningriigi külastamiseks viisat.

5.4. Olen Bulgaaria kodanik ja elan Ühendkuningriigis. Mu Hiina kodakondsusega abikaasa alustas just ülikooliõpinguid Melbourne'is. Millised viisaeskirjad talle kehtivad, kui ta tuleb 2025. aastal minu juurde Ühendkuningriiki?

Kui Ühendkuningriigi seaduste kohaselt kehtivad Hiina kodanikele 2025. aastal viisanõuded, kaitseb Teie abikaasat siiski väljaastumisleping, mis tagab, et tema sissesõiduviiša tuleks välja anda tasuta ning kiirendatud menetluse korras.

5.5. Olen Itaalia kodanik ning elan Ühendkuningriigis koos oma Egiptuse kodanikust abikaasaga. Meil mõlemal on uus püsielaniku staatus. Kas ta vajab viisat, kui me Prantsusmaale sõidame?

Jah, ta vajab Prantsusmaale sõitmiseks viisat, sest tal ei ole enam ELi vaba liikumise direktiivi kohaselt välja antud ELi elamisloakaarti ega Schengeni riigi välja antud elamisluba. Tema suhtes kehtivad siiski ELi vaba liikumise direktiivi kaitsemeetmed, mis tagavad, et talle antakse Prantsusmaa viisa tasuta ja kiirendatud menetluse korras.

6. Kuritegevus ja pettused

6.1. Olen 11 aastat Ühendkuningriigis elanud ja töötanud. 2019. aastal mõisteti mind süüdi kuriteos ja mulle määrati viie kuu pikkune vangistus. Kas vangistus võib mõjutada minu õigusi?

Kuritegelik käitumine võib mõjutada nii ELi kodanike vaba liikumist käsitleval ELi õigusel kui ka väljaastumislepingul põhinevat elamisõigust. Enne üleminekuaja lõppu toime pandud kuritegude puhul kohaldatakse praegust vaba liikumise direktiivi (VI peatükk).

See tähendab seda, et kui enne üleminekuaja lõppu toime pandud kuriteo tõttu tehakse otsus, mis mõjutab kellegi elamisõigust, siis tuleb arvesse võtta konkreetse juhtumi asjaolusid ning välja võib saata ainult need õigusrikkujad, kelle käitumine kujutab endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi.

6.2. Mis saab siis, kui väljaastumislepingu alusel Ühendkuningriigis elamise õiguse saanud ELi kodanik paneb toime kuriteo?

Kõigi pärast üleminekuaja lõppu toime pandud kuritegude suhtes kohaldatakse Ühendkuningriigi seadusi.

Ühendkuningriigis tähendab see praegu seda, et isikute puhul, kes on pannud toime kuriteo, mille eest on määratud vähemalt 12 kuu pikkune vangistus, kaalutakse automaatselt väljasaatmise võimalust. Isikul on õigus selline otsus edasi kaevata ja lasta sõltumatul kohtul asi läbi vaadata.

6.3. Olen mures, et paljud võivad üritada pettusega riiki siseneda, jättes mulje, et väljaastumisleping hõlmab ka neid. Millised kaitsemeetmed on ametiasutustel selle vastu?

Väljaastumislepingusse on üle võetud kõik kuritarvituste- ja pettusevastased kaitsemeetmed, mis on liikmesriikidele antud ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õiguse alusel. Õiguste kuritarvitamise või pettuse korral, nagu näiliku abielud, dokumentide võltsimine või elamisõiguse saamiseks vale faktilise asjaolu esitamine, on Ühendkuningriigil võimalus võtta vajalikud meetmed väljaastumislepingust tulenevate õiguste andmisest keeldumiseks, nende lõpetamiseks või kehtetuks tunnistamiseks. Sellised meetmed peavad olema proportsionaalsed ja neid peab olema võimalik edasi kaevata.

6.4. Kas õigusi käsitlevate eeskirjade kuritarvitamisest tulenevad Ühendkuningriigi ametiasutuste otsused võivad viia edasikaebamise õiguse kaotamiseni?

Kuritarvitamise või pettuse tõttu võib kaotada elamisõiguse, aga mitte edasikaebamise õigust. Ühendkuningriik võib piirata nende ELi kodanike vaba liikumise õigusi, kelle puhul on tõendatud ELi õiguse kuritarvitamine (näiteks näilikkud abielud). Kui Ühendkuningriigi ametiasutused on kuritarvitamise või pettuse tõendanud, on asjaomastel isikutel täielik õigus nende elamisõigust sellistel alustel piirav otsus edasi kaevata, sealhulgas ka vaba liikumise direktiivi artikli 31 lõikes 2 sätestatud piirides õigus kaebuse menetlemise ajaks Ühendkuningriiki edasi jääda.

6.5. Väljaastumislepingus on sätestatud, et Ühendkuningriigi ametiasutused tohivad teha süstemaatilisi kuritegeliku tausta ja julgeolekukontrolle kõikide Ühendkuningriigis uue elanikustaatus taotlejate puhul. On see tõsi?

Jah. Brexit on väga eriline olukord, sest Ühendkuningriigi ametiasutused peavad tegema põhjaneva otsuse, kas asjaomased isikud peaksid saama kogu eluks uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse.

Sellises olukorras on Ühendkuningriigil mõistlik kehtestada uus menetlus nende isikute jaoks, kes soovivad saada Ühendkuningriigis uue elanikustaatus selle asemel, et nende suhtes kohaldataks üksnes Ühendkuningriigi sisserände-eeskirju. See tähendab seda, et pärast üleminekuaja lõppu saab Ühendkuningriik välja saata ainult need enne üleminekuaja lõppu õigusrikkumise toime pannud ELi õigusrikkujad, kelle saaks välja saata ka praegu.

6.6. Olen saanud Ühendkuningriigis trahve kiiruse ületamise eest ja parkimistrahve, aga need ei kajastu minu karistusregistri andmetes. Kas pean Ühendkuningriigi ametiasutustele neist teada andma, kui esitan taotluse vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile?

Ei, peate teada andma ainult nendest Ühendkuningriigis tehtud süüdimõistvatest kohtuotsustest, mis kajastuvad Teie karistusregistri andmetes; kiiruse ületamise eest määratud ja parkimistrahvid ei ole süüteo eest mõistetud karistused. Igal juhul peate teada andma ainult nendest süüdimõistvatest kohtuotsustest, mis kajastuvad Teie karistusregistri andmetes Ühendkuningriigis.

7. Haldusmenetlused

7.1. Kust ma leian kõige paremini teavet oma õiguste ja vajalike toimingute kohta?

Ühendkuningriigi ametiasutused annavad ELi kodanikele ja nende pereliikmetele teavet eraldi veebisaidil aadressil <https://www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families>.

ELi parimad teabeallikad asuvad aadressidel https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement/implementing-withdrawal-agreement/citizens-rights_et, <http://www.eurights.uk> ja https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/brexit-residence-rights/eu-nationals-living-in-uk/index_en.htm.

Samuti saate lugeda teabelehti eri teemadel: „Mida peate teadma Ühendkuningriigis elava ELi kodanikuna“, „Mida peate teadma Ühendkuningriigis elava eaka ELi kodanikuna“ ja „Mida peate teadma Ühendkuningriigis elava kolmanda riigi kodanikuna, kui teil on või olid perekondlikud suhted ELi kodanikuga“.

Alati saate küsida abi oma riigi saatkonnalt või konsulaadilt.

7.2. Ühendkuningriigis on uus püsielaniku staatus (ingl k *settled status*). Kas seda kohaldatakse ELi kodanike suhtes ja mida see tähendab?

Kõik ELi kodanikud ja nende pereliikmed, kes elavad Ühendkuningriigis, peavad riiki edasi jäämiseks taotlema enne ajapikenduse lõppu uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile (ingl k *EU Settlement Scheme*). See vastab väljaastumislepingu kohasele alalisele elamisõigusele.

Ühendkuningriigi ametiasutused annavad ELi kodanikele ja nende pereliikmetele teavet eraldi veebisaidil aadressil <https://www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families>.

7.3. Ühendkuningriigis elava ELi kodanikuna ei pidanud ma enne üleminekuaja lõppu elamisluba taotlema. Kas ma nüüd pean seda tegema?

Üleminekuajal kehtisid ELi vaba liikumise õigused edasi nii, nagu oleks Ühendkuningriik endiselt Euroopa Liidu liige. ELi kodanikel olid Ühendkuningriigis kõik õigused kuni üleminekuaja lõpuni ning nad ei pidanud elamisluba taotlema.

Nüüd aga saavad ELi kodanikud jääda Ühendkuningriiki ainult siis, kui nad taotlevad uut elaniku staatust vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile. See on õiguslik eeltingimus selleks, et nad saaksid Ühendkuningriigis edasi elada.

Taotlus tuleb esitada enne ajapikenduse lõppu. Uus Ühendkuningriigi elamisluba on digitaalne ning peaks võimaldama ELi kodanikel ja nende pereliikmetel tõendada oma elanikustaatus nii Ühendkuningriigi ametiasutustele ja politseile kui ka tööandjatele, pankadele, üürileandjatele ja kõigile teistele.

Kui Te ei taotle enne ajapikenduse lõppu uut elaniku staatust, satub Teie õigus Ühendkuningriiki jääda tõsisesse ohtu.

7.4. Kas uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse omamine tähendab, et ELi kodanikud kaotavad oma endised ELi õiguse kohased õigused?

Pärast üleminekuaja lõppu ei kehti Ühendkuningriigis enam ELi kodanike vaba liikumist käsitlev ELi õigus.

Ühendkuningriik on otsustanud mitte nõuda ELi kodanikelt kõigi tingimuste täitmist, kuid need tingimused, mille alusel kodanikud peavad väljaastumislepingu kohaselt saada uue elanikustaatus vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile, vastavad sisuliselt ELi kodanike vaba liikumist käsitlevas ELi õiguses sätestatud tingimustele elamisõiguse saamiseks või kaotamiseks.

Ühendkuningriigi ametiasutustel puudub kaalutusõigus taotluse rahuldamisest keeldumiseks sellistel alustel, mida ei ole ELi õigusega ette nähtud. Ühtegi inimest, kellel on õigus saada kaitset, ei jäeta sellest ilma.

Ühest küljest on uue elanikustaatus kaotamise tingimused soodsamad kui praegu ELi kodanike vaba liikumist käsitlevas ELi õiguses sätestatud tingimused, sest ELi kodanikud ja nende pereliikmed võivad lahkuda Ühendkuningriigist kuni viieks aastaks, ilma et nad oma uut alalise elaniku staatust kaotaksid (*kehtivad normid näevad ette ainult kaks aastat*).

Teisest küljest võivad ELi kodanikud kaotada oma uue elanikustaatus kergemini, kui nad panevad pärast üleminekuaja lõppu Ühendkuningriigis toime kuriteo. Kui kuritegu pannakse toime pärast üleminekuaja lõppu, langetatakse otsus vastavalt Ühendkuningriigi õigusele (mis võimaldab isiku lihtsamini välja saata).

7.5. Mulle on selgusetu, milliste kriteeriumide alusel otsustavad Ühendkuningriigi ametiasutused ELi kodanikele uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse andmise üle. Kas võiksite palun selgitada?

Ühendkuningriigis uue elanikustaatus saamise tingimused ELi kodanikele on sisuliselt samad, mis praegu kehtivas ELi kodanike vaba liikumist käsitlevas ELi õiguses. Ühendkuningriik on otsustanud kontrollida ainult elamisaja pikkust ning kuritegeliku tausta ja julgeolekukontrolli tulemusi, et otsustada, kas anda ELi kodanikele ja nende pereliikmetele Ühendkuningriiki

sisenemise ja sinna jäämise luba vastavalt Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmile.

7.6. Mis on uue püsielaniku staatuse (*settled status*) või esialgse püsielaniku staatuse (*pre-settled status*) taotlemise tähtaeg?

Isikud, kes on Ühendkuningriigis seaduslikult elanud enne üleminekuaja lõppu, saavad taotleda uut Ühendkuningriigi elaniku staatust ajapikenduse lõpuni.

Väljaastumislepinguga hõlmatud pereliikmed, kes asuvad elama oma sugulaste juurde Ühendkuningriigis pärast üleminekuaja lõppu, peavad taotlema uue püsielaniku staatust kolme kuu jooksul alates Ühendkuningriiki saabumisest. Nad võivad taotluse esitada ka enne ajapikenduse lõppu, kui see on nende jaoks kasulikum.

Ajapikenduse lõpuni ja kuni nende esitatud taotlust menetletakse, on neil riigis elamise õigus.

7.7. Mis saab siis, kui Ühendkuningriigi ametiasutustel läheb mu uue elanikustaatuse taotluse kohta otsuse tegemiseks väga kaua aega?

Kui taotlus on esitatud, saate kuni otsuse tegemiseni Ühendkuningriiki jääda, säilitades kõik praegused õigused riigis. Kui taotlus lükatakse tagasi, on Teil õigus otsus edasi kaevata ja viibida Ühendkuningriigis kuni kaebuse üle lõpliku otsuse tegemiseni.

7.8. Kas on olemas mingid tagatised nende jaoks, kes ei jõua taotlust tähtaja jooksul esitada?

Ühendkuningriigi ametiasutused peavad tähtaja ületanud isikuid kohtlema vastavalt olukorrale. Mõjuvatel põhjustel tähtaja ületanud avaldused tuleb vastu võtta. Isikud, kelle tähtaja ületanud taotlusi Ühendkuningriigi ametiasutused vastu ei võta, saavad esitada tähtaja ületanud taotluse tagasilükkamisotsuse Ühendkuningriigi sõltumatule kohtule kaalumiseks.

7.9. Mis tähtaja jooksul peavad pärast ajapikenduse lõppu saabuval pereliikmed uut staatust taotlema?

Vastavalt väljaastumislepingule on neil uue elanikustaatuse taotlemiseks aega vähemalt kolm kuud alates Ühendkuningriiki saabumisest.

7.10. Kas on olemas tagatised, mis kaitsevad isikuid, kes soovivad õigeaegselt taotleda uut elanikustaatus, aga ei saa seda teha, sest Ühendkuningriigi süsteem ei tööta?

Jah. Väljaastumislepinguga tagatakse, et ajapikenduse (enne selle lõppu tuleb kõigil ELi kodanikel esitada uue elanikustaatus taotlus) lõppkuupäeva lükatakse edasi automaatselt ühe aasta võrra, kui Ühendkuningriik teatab, et ei saa tehniliste tõrgete tõttu taotlusi registreerida või taotlemise tõendeid väljastada. Selle ajapikenduse vältel säilivad kõik residentsusega seotud õigused.

7.11. Sain juba 2014. aastal Ühendkuningriigi ametiasutustelt alalise elukoha tõendi. Loodan väga, et minusugused inimesed saavad ilma suurema asjaajamiseta riigis edasi viibida.

Peate enne ajapikenduse lõppu esitama Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohase Ühendkuningriigi uue alalise elaniku staatuse taotluse. Kuna Teil aga juba on Ühendkuningriigis alaline elamisõigus vastavalt ELi kodanike vaba liikumist käsitlevale ELi õigusele, on haldusmenetlus lihtne. Peate vaid esitama passi või isikutunnistuse, andma teada võimalikest aegumata kriminaalkaristustest, mis on kantud süüdimõistva kohtuotsuse teinud riigi karistusregistrisse, ja tõendama, et Te ei ole Ühendkuningriigist eemal viibinud rohkem kui viis järjestikust aastat. Uus elanikustaatus väljastatakse Teile tasuta.

7.12. ELi õiguse kohaselt vastasin ma Ühendkuningriigis alalise elamisõiguse saamise tingimustele, aga ei taotlenud alalise elukoha tõendit. Kas see mõjutab mind?

Natuke küll. Enne üleminekuaja lõppu välja antud alalise elukoha tõendi olemasolu oleks lihtsustanud Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohast elamisloa taotlemist. Teil on igal juhul õigus saada Ühendkuningriigi alaline elamisluba (püsielaniku staatus), kuid Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane taotluse menetlemine võib olla pisut keerulisem.

7.13. Kardan, et Ühendkuningriigi poolt praegu ELi kodanike jaoks loodav uus halduskord osutub õudusunenäoks. Kuidas on EL läbirääkimistel kaitsnud minu õigusi?

Ühendkuningriik on võtnud kohustuse luua uus kord – Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programm –, mille kohane uue elanikustaatus taotluste menetlemine on läbipaistev, sujuv ja ladus, et vältida tarbetut halduskoormust.

Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi taotlusvormid peaksid olema lühikesed, lihtsad, hõlpsasti kasutatavad ja kohandatud väljaastumislepinguga.

Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse väljastamine on tasuta.

Väljaastumislepinguga sätestatakse, et Ühendkuningriik ei tohi nõuda midagi, mis ei ole hädavajalik ja proportsionaalne selgitamiseks välja, kas residentsuse kriteeriumid on täidetud. Väljaastumisleping sisaldab sätteid, mis sarnanevad ELi kodanike vaba liikumist käsitlevas ELi õiguses tõenditele esitatavate nõuetega.

7.14. Vaadates, kuidas vaba liikumist käsitlevat ELi õigust Ühendkuningriigis kohaldatai, kardan, et uue süsteemi toimimine ei ole tegelikult kõikidel juhtudel tagatud.

Ühendkuningriik annab üksikasjalikku teavet Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohta selle tarbeks loodud veebilehel <https://www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families>.

Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi raames loodud haldussüsteem peaks olema sujuv, läbipaistev ja lihtne, et vältida tarbetut halduskoormust. Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse väljastamine on tasuta.

Kodanikele konkreetsete tagatiste pakkumiseks nähakse väljaastumislepinguga ette, et kõiki vaba liikumise direktiivi menetluslikke tagatise kohaldatakse ka edaspidi. See tähendab elamisõigust piiravate mis tahes otsuste edasikaebamise õigust. Ühtlasi tähendab see ka, et asjaomased kodanikud säilitavad kõik väljaastumislepingu kohased õigused kuni tehakse lõplik otsus, sealhulgas lõplik kohtuotsus pärast edasikaebamismenetlust.

7.15. Taotlesin 2018. aastal Ühendkuningriigis ELi registreerimistunnistust. Kogusin kokku peaaegu sada lehekülge dokumente tõendamaks Ühendkuningriigi ametiasutustele, et vastan tingimustele. Ma ei taha seda uuesti teha. Kas Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi raames on asjad teisiti?

Jah. Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohase uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse taotlemisel ei nõuta midagi, mis ei ole hädavajalik ja proportsionaalne selgitamiseks välja, kas residentsuse kriteeriumid on täidetud. Väljaastumisleping sisaldab sätteid, mis sarnanevad ELi kodanike vaba liikumist käsitlevas ELi õiguses tõenditele esitatavate nõuetega. Samuti püüavad Ühendkuningriigi ametiasutused kasutada neile juba kättesaadavat teavet (*näiteks andmed palgalt tasutud maksude kohta*), et vähendada taotlejatelt nõutavate tõendite hulka.

Teisisõnu piiratakse väljaastumislepinguga nõudeid, mida Ühendkuningriigi ametivõimud kehtestada tohivad. Ühendkuningriigi ametivõimud võivad taotlejatelt nõuda ainult minimaalseid tõendeid, mis näitavad, et nad vastavad Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohase uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse tingimustele; teatamist oma aegumata kriminaalkaristustest, mis on kantud süüdimõistva kohtuotsuse teinud riigi karistusregistrisse, ja ei midagi muud.

Ühendkuningriigi ametiasutused otsustasid aga Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi raames kontrollida vaid riigis elatud aja pikkust ning kuritegeliku tausta ja julgeolekukontrolli tulemusi. Varasemat töötamist ja varasema üldise ravikindlustuse olemasolu puudutavad tingimused puuduvad.

7.16. Ma arvan, et Ühendkuningriigi rändealased haldusmenetlused on liiga koormavad. Kas on kehtestatud taotlemist toetavaid eeskirju või tagatise?

Ühendkuningriigi ametiasutused aitavad taotlejatel tõendada nende õigust staatusele ja vältida vigu või puudusi, mis võivad mõjutada taotluse kohta tehtavat otsust. Ühendkuningriigi ametiasutused peavad andma taotlejatele võimaluse esitada täiendavaid tõendeid või kõrvaldada puudused, kui selgub, et midagi on lihtsalt esitamata jäänud. Kohaldatakse tõendite paindliku esitamise põhimõtet, mis võimaldab Ühendkuningriigi ametiasutustel kasutada vajaduse korral kaalutusõigust ja kohelda taotlejat soodsamalt.

7.17. Kuna reisin palju, ei taha ma tõesti uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse taotlemisel oma passi käest anda ja ilma selleta läbi ajada. Mida teha?

Reisidokumendi füüsilise esitamise asemel piisab enamiku Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi taotluste puhul vaid selle teatava rakendusega skannimisest. Koos taotlusega reisidokumendi esitamist nõutakse vaid vähestel juhtudel. Ehkki väljaastumisleping tagab, et paljude tõendavate dokumentide asemel saab esitada koopiad, on riigi ametiasutustel siiski õigus nõuda koos taotlusega kehtiva passi või isikutunnistuse esitamist. Tavaliselt küll ei tagastata reisidokumente menetluse ajal, aga Teil on õigus taotleda, et Teie reisidokument tagastataks enne Teie staatuse üle otsuse langetamist.

7.18. Kas saan tõendavate dokumentide asemel esitada nende koopiad?

Jah. Tõendavate dokumentide, välja arvatud passi või isikutunnistuse asemel võib esitada koopiad. Erijuhtudel, kui tekib põhjendatud kahtlus, et dokument ei ole ehtne, on Ühendkuningriigi ametiasutustel õigus nõuda originaaldokumendi esitamist.

7.19. Mõne rändega seotud taotluse esitamine on Ühendkuningriigis väga kulukas. Kui suurt tasu võtavad Ühendkuningriigi ametiasutused ELi kodanikelt ja nende pereliikmetelt uue elanikustaatuse taotlemisel?

Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane uue Ühendkuningriigi elaniku staatuse väljastamine on tasuta.

7.20. Olen abielus ja meil on kolm last. Kas meie taotlusi käsitletakse koos või eraldi?

Väljaastumislepinguga on tagatud, et pereliikmete samal ajal esitatud taotlusi käsitletakse koos. Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi raames tähendab see, et teie taotlused peavad olema omavahel seotud.

7.21. Olen kuulnud, et väljaastumislepingu kohaseid Ühendkuningriigi elaniku staatuse tõendeid väljastatakse digitaalsel kujul. Mida see tähendab?

Väljaastumislepingu kohased elanikustaatuse tõendid väljastatakse kas füüsilise dokumendina (*nt turvaelementidega plastkaart*) või digitaalsel kujul.

Ühendkuningriik väljastab Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohaseid elaniku staatuse tõendeid digitaalsel kujul. Digitaaldokument põhineb Ühendkuningriigi ametiasutuste hallatavas digitaalses andmebaasis asuval registril. Seda saab vaadata aadressil <https://www.gov.uk/view-prove-immigration-status>.

7.22. Enne üleminekuaja lõppu said ELi kodanikud Ühendkuningriigi ametiasutuste tehtud otsused edasi kaevata. Kas see õigus on tagatud ka praegu?

Jah, see õigus on täielikult tagatud ka väljaastumislepinguga.

7.23. Mis saab nendest ELi kodanikest, kelle taotluse uue elanikustaatuse saamiseks Ühendkuningriigi ametiasutused tagasi lükkavad? Kas nad saavad edasikaebemenetluse ajal riigis edasi viibida?

Kui ELi kodaniku Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi kohane uue elaniku staatuse taotlus lükatakse pärast üleminekuaja lõppu tagasi, võib ta otsuse edasi kaevata. Seejuures säilib tema elamisõigus kuni lõpliku otsuse – või *kohtuotsuse* – tegemiseni. Sarnaselt ELi kodanike vaba liikumist käsitleva ELi õigusega

võimaldatuga tohivad Ühendkuningriigi ametiasutused erakorralistel juhtudel (*nt juhul kui otsus on avaliku julgeoleku huvides hädavajalik*) saata tagasilükatud taotluse esitaja riigist välja enne lõpliku otsuse langetamist. Sellisel juhul ei või nad takistada ELi kodanikul isiklikult enda kaitseks selgitusi esitada, välja arvatud erandjuhtudel, kui tema kohalolu Ühendkuningriigis võib tekitada avalikule korrale või julgeolekule tõsiseid probleeme.

8. Kutsekvalifikatsioonid

- *Kutsekvalifikatsioonid kehtivas ELi õiguses*

8.1. Mis on kutsekvalifikatsioonid?

Kutsekvalifikatsioon tähendab teatavaid kvalifikatsiooninõudeid, millele isik peab seaduse kohaselt vastama, et tegutseda reguleeritud kutsealal või reguleeritud tegevusaladel asjaomases riigis.

Eri kutsealade kvalifikatsiooninõuded on erinevad. Ka sama kutse- või tegevusala nõuded võivad eri riikides erineda.

Kutsekvalifikatsioon võib eeldada teatavaid õpinguid, koolitusi ja/või erialast töökogemust. Kvalifikatsiooni tõendatakse näiteks asjaomaste diplomite, sertifikaatide, samuti pädevustunnistuste ja/või erialase töökogemuse tõenditega.

8.2. Mis saab ühes liikmesriigis tunnustatud kutsekvalifikatsioonist, kui asun elama mõnda teise liikmesriiki?

ELi kodanikel on õigus tegelda reguleeritud kutsealaga kas töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjana muus liikmesriigis kui see, kus nad kvalifikatsiooni omandasid.

Spetsialist (*nt füsioterapeut*), kes on õppinud ja omandanud kvalifikatsiooni ühes liikmesriigis, aga otsustanud elada ja töötada mõnes teises liikmesriigis, kus tema kutsealal tegutsemist reguleeritakse, peab enne teises liikmesriigis tööle asumist taotlema seal oma kvalifikatsiooni tunnustamist.

Vastavalt ELi õiguslikule raamistikule on teatavaid kutsealasid reguleerivad liikmesriigid kohustatud rangete tingimuste kohaselt kaaluma teistes liikmesriikides omandatud kvalifikatsioone eesmärgiga neid tunnustada ja vastaval kutsealal tegutsemiseks luba anda.

Mõne kutseala puhul (*arstid, õed, hambaarstid, veterinaararstid, ämmaemandad, proviisorid ja arhitektid*) on olemas koolituse ühtsetel miinimumnõuetel põhinev automaatse tunnustamise süsteem. Peale selle saavad paljude kutsealade esindajad, eeskätt käsitöö-, tööstus- ja kaubandussektoris, teatavate tingimuste täitmise korral toetuda töökogemusel põhinevale automaatse tunnustamise süsteemile.

Muude kutsealade puhul võib vastuvõttev liikmesriik kehtestada saabuvatele spetsialistidele kompensatsioonimeetmed, kui selle kutseala spetsialisti kvalifikatsiooni ja vastuvõtvas liikmesriigis kehtivate asjaomaste kvalifikatsiooninõuete vahel on objektiivselt olulisi erinevusi.

Liikmesriik, kus tunnustamist taotletakse, peab asjaomase otsuse tegema range tähtaja jooksul. Otsuseid saab riikliku õiguse alusel edasi kaevata, need ei tohi olla meelevaldsed ja peavad olema täielikult kooskõlas ELi õigusega.

Mõne kutseala, näiteks juristide puhul võidakse kohaldada ka erireegleid.

Kirjeldatud ELi raamistikku ei kohaldata kolmandate riikide kodanike esitatud tunnustamistaotluste puhul, välja arvatud juhul, kui seesugune võrdsustamine on ette nähtud erikorra alusel, nt Euroopa Majanduspiirkonna ja Šveitsi kodanike suhtes kohaldatava erikorra puhul.

ELi kodaniku kolmandas riigis omandatud kvalifikatsiooni suhtes kehtib ELi õiguslik raamistik ainult juhul, kui see võrdsustatakse ELi kvalifikatsiooniga. Seda tehakse kolm aastat pärast kutsealal tegutsemist liikmesriigis, kus kvalifikatsiooni esimesena tunnustati.

8.3. Mis saab praegu ühes liikmesriigis tunnustatud kutsekvalifikatsioonist, kui ma osutan ajutiselt või episoodiliselt teenust mõnes teises liikmesriigis?

Enamiku kutsealade puhul lubab ELi õigus liikmesriigil, kus hakatakse teenust osutama, üksnes nõuda asjaomaselt spetsialistilt eeldeklaratsiooni esitamist. Deklaratsiooni võib esitada kord aastas (*Euroopa kutsekaardi puhul kord iga 18 kuu tagant*) koos piiratud hulga tõendavate dokumentidega.

Liikmesriigil, kus hakatakse teenust osutama, ei ole lubatud kutsekvalifikatsioone eelnevalt kontrollida, välja arvatud kutsealade puhul, millega kaasneb tõsine oht teenuse saaja tervisele või ohutusele. Selline kontroll ei tohi olla põhjalikum, kui on nimetatud konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalik.

Automaatse tunnustamise süsteemiga hõlmatud kutsealade, näiteks arstide, õdede, hambaarstide, veterinaararstide, ämmaemandate, proviisorite ja arhitektide puhul ei tohi kvalifikatsioonide eelnevat kontrolli rakendada. Nõuda tohib ainult eeldeklaratsiooni esitamist kord aastas.

- *Kutsekvalifikatsioonid väljaastumislepingus*

8.4. Kas Ühendkuningriigi väljaastumine EList on olukorda muutnud?

Pärast üleminekuaja lõppu eespool kirjeldatud ELi õiguslikku raamistikku Ühendkuningriigis enam ei kohaldata.

Kõiki küsimusi, mis on seotud ELi kodanike kvalifikatsiooni tunnustamisega Ühendkuningriigis ja võimalusega pakkuda seal kutsealaseid teenuseid, käsitletakse riiklike õigusnormide ja tingimuste kohaselt ilma ELi õiguses sätestatud õigustele toetumata.

8.5. Kuidas mõjutab olukorda väljaastumisleping?

Väljaastumislepingu peamine eesmärk on tagada, et ELi kodanike ja Ühendkuningriigi kodanike puhul, kes üleminekuaja lõppedes elavad seaduslikult vastuvõtvast riigis ja on konkreetsete ELi õigusaktide alusel juba saavutanud oma kvalifikatsiooni tunnustamise selles riigis, ei mõjutaks Brexit nende kvalifikatsiooni tunnustamist ega kutsealase tegutsemise loa kehtivust vastuvõtvast riigis.

Sama kehtib ka spetsialistide puhul, kes on üleminekuaja lõppedes piirialatöötajad ning võivad olla saavutanud oma kvalifikatsiooni tunnustamise ja omandanud tegevusloa riigis, kus nad on piirialatöötajad.

Väljaastumisleping hõlmab ka selliste isikute esitatud tunnustamistaotlusi, mis on alles menetlemisel.

Väljaastumislepinguga ei tagata ELi spetsialistidele, kes on omandanud kvalifikatsiooni ja tegutsevad Ühendkuningriigis, õigust pärast üleminekuaja lõppu ELi õigusele toetudes mis tahes ELi liikmesriigis oma kvalifikatsioonile täiendavat tunnustust saada ega ka õigust üheski ELi liikmesriigis ajutiselt või episoodiliselt teenuseid osutada.

Väljaastumisleping ei kaitse Ühendkuningriigi ametiasutuste poolt mõnes sektoris, eeskätt transpordisektoris, väljastatud ja siseturu piires üleeuroopalise kehtivusega lubade kehtivust mujal ELis ega ELi liikmesriikide ametiasutuste väljastatud sedalaadi lubade kehtivust Ühendkuningriigis.

8.6. Olen Eesti arhitekt, aga elan ja töötan Ühendkuningriigis. Kas saan seal oma kutsealast tööd jätkata?

Jah. Kui Ühendkuningriik on Teie kutsekvalifikatsiooni tunnustanud ja Te vastate kõikidele Ühendkuningriigis kehtivatele praktiseerimisnõuetele, saate kutsealase tegevuse jätkamisel ka edaspidi toetuda sealsele tunnustamisotsusele.

8.7. Olen Belgia kodanik, aga elan Iirimaa ja töötan füsioterapeudina Ühendkuningriigis, kus minu kutsekvalifikatsiooni tunnustatakse. Kas saan piirialatöötajana Ühendkuningriigis oma teenuseid edasi pakkuda?

Jah. Kui Ühendkuningriik on Teie kutsekvalifikatsiooni tunnustanud, saate kutsealase tegevuse jätkamisel ka edaspidi toetuda sealsele tunnustamisotsusele.

8.8. Olen Soome kodanik ja elan Soomes. Õpin praegu kohalikus õppeasutuses, millel on frantsiisikokkulepe Ühendkuningriigi ülikooliga. Pärast õpingute lõppu saan Ühendkuningriigi diplomi. Milline on minu kvalifikatsiooni staatus, kui saan diplomi pärast üleminekuaja lõppu?

Kuivõrd Teie diplomi väljastab Ühendkuningriigi asutus (*Ühendkuningriigi ülikool või kutseõppeasutus*), on Teile antav kvalifikatsioon kolmanda riigi kvalifikatsioon ning ELi tunnustamiskord sellele ei laiene.

Ühendkuningriigis kutsealal tegutsemise tingimused sõltuvad Ühendkuningriigi õigusest ja sisserändepoliitikast, erisätete kohaldamisest ning frantsiisikokkulepete alusel Ühendkuningriigi diplomi omandanud välismaalaste kohtlemisest.

9. Sotsiaalkindlustus

9.1. Olen Ühendkuningriigis töötav Hispaania kodanik, kellel on ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi alusel elanikustaatus. Mis saab minu sotsiaalkindlustusest?

Sotsiaalkindlustuse eeskirjade puhul on väljaastumislepingu eesmärk tagada, et kõik jääks nii nagu varemgi. Isikute suhtes, kelle õigusi väljaastumisleping kaitseb, kohaldatakse endiselt ELi eeskirju. See tähendab näiteks järgmist:

- Teie **sotsiaalkindlustushüvitiste** eest vastutab ka edaspidi Ühendkuningriik – maksate sotsiaalmakseid Ühendkuningriigis ja Teil on õigus saada Ühendkuningriigi hüvitisi ilma igasuguse diskrimineerimiseta;
- Teile on tagatud **tervishoiuteenuste kättesaadavus** Ühendkuningriigis sealsete kodanikega samadel tingimustel;
- **Euroopa Liidus reisides** saate kasutada oma Ühendkuningriigi Euroopa ravikindlustuskaarti (*ehkki Teil tuleb taotleda uus kaart – vt <https://www.nhs.uk/using-the-nhs/healthcare-abroad/apply-for-a-free-ehic-european-health-insurance-card/>*);
- **kui Teie lapsed elavad Hispaanias** ja Teil on õigus saada Ühendkuningriigi perehüvitisi, saate neid ka edaspidi täies ulatuses, samamoodi nagu siis, kui Teie lapsed elaksid koos Teiega Ühendkuningriigis (täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=863&langId=et>);
- **kui Teil sünnib lapsi pärast üleminekuaja lõppu** ja Teil on vastavalt Ühendkuningriigi seadustele õigus saada perehüvitisi, makstakse Teile hüvitisi ka juhul, kui Teie lapsed elavad näiteks Hispaanias (täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=863&langId=et>);
- **kui peaksite jääma töötuks**, on Teil õigus saada Ühendkuningriigi töötushüvitist, mille saate lubatud ajavahemiku jooksul lasta üle kanda mujale, kui otsite tööd mõnes ELi liikmesriigis (täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=862&langId=et>);
- **kui lähete pensionile**, on Teil õigus saada Ühendkuningriigi pensioni vastavalt Ühendkuningriigi seadustes sätestatud tingimustele:
  - kui Teil pole Ühendkuningriigi pensioni saamiseks piisavalt pensioniõiguslikku staaži, võtab Ühendkuningriik vajalikus ulatuses arvesse ELi liikmesriikides töötatud perioode;
  - kui otsustate minna tagasi Hispaaniasse
    - saate ka edaspidi Ühendkuningriigi pensioni täissummas,

- Teie Ühendkuningriigi pensioni korrigeeritakse ka edaspidi inflatsiooniga,
- Teie tervishoiuteenuste eest maksmise kohustus määratakse vastavalt Teie muudele pensionidele ja elukohariigile.

Täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=860&langId=et>;

- **kui mõnel Teie ülalpidamisel olnud isikul on pärast Teie surma õigus saada Ühendkuningriigi toitjakaotushüvitist**, võivad nad seda taotleda ja saada täies ulatuses ka juhul, kui nad elavad Hispaanias.

9.2. Kui kaua väljaastumisleping minu õigusi kaitseb?

Leping kaitseb Teid nii kaua, kui olete ilma katkestuseta seotud Ühendkuningriigi ja mõne ELi liikmesriigiga.

Näiteks: kui olete Poola kodanik, kes elab üleminekuaja lõppedes Ühendkuningriigis ja töötab seal Briti tööandja juures, kaitseb väljaastumisleping Teid ka edaspidi, kuni säilib n-ö piiriülene seos.

Selline piiriülene seos Ühendkuningriigi ja ELi liikmesriigi vahel säilib seni, kuni jätkate Ühendkuningriigis elamist ja seal Briti tööandja juures töötamist.

Seos võib püsida ka juhul, kui Teie olukord muutub – leping kaitseb Teie õigusi senikaua, kuni Teil säilib piiriülene seos Ühendkuningriigiga. Nii kaitseb leping Teid edasi näiteks järgmistel juhtudel:

- o jätkate töötamist Ühendkuningriigis Briti tööandja juures, aga asute lisaks tööle teisel töökohal Iirimaal;
- o jätkate töötamist Ühendkuningriigis Briti tööandja juures, aga valite elukohariigiks Iirimaa;
- o lahkute Briti tööandja juurest ja lähete tööle Iirimaale, aga jätkate elamist Ühendkuningriigis;
- o Teie tööleping lõpeb ja sõlmite uue lepingu Iiri tööandjaga, aga töö toimub siiski edasi Ühendkuningriigis;
- o jääte töötuks, aga ei saa töötushüvitist ja elate edasi Ühendkuningriigis;
- o jääte töötuks, saate töötushüvitist ja lasete selle lubatud ajavahemiku jooksul üle kanda Poola, et seal tööd otsida (*täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=862&langId=et>*);
- o olles edutult lubatud ajavahemiku jooksul Poolas tööd otsinud, tulete kohe Ühendkuningriiki ja jätkate seal töö otsimist;

- o Teie tööleping lõpeb, aga Te ei lähe enam tööle ja ootate pensioniiga, jäädes elama Ühendkuningriiki;
- o jääte Ühendkuningriigis pensionile.

Kui aga Teie tööleping lõpeb ja valite elukohariigiks Poola (*või mõne teise ELi liikmesriigi*), ei kohaldata sotsiaalkindlustuse koordineerimise eeskirju Teie suhtes enam täielikult. Sellisel juhul tagatakse väljaastumislepinguga, et Teie pensioniõiguslik staaž ei lähe kaotsi. Kui vastate siseriiklike õigusaktide tingimustele (näiteks jõuate pensioniikka), on Teil õigus nende perioodide eest Ühendkuningriigis hüvitist saada.

Pange tähele, et juhul, kui olete enne Poolasse (või mõnda teise ELi liikmesriiki) tagasi kolimist omandanud alalise elamisõiguse Ühendkuningriigis ja pöörduate Ühendkuningriiki tagasi enne, kui kaotate selle õiguse, kohaldatakse väljaastumislepinguga ette nähtud sotsiaalkindlustussätteid Teie suhtes siiski täies ulatuses.

9.3. Olen Prantsuse kodanik ja elan Prantsusmaal, aga töötan Ühendkuningriigis. Kas minu suhtes kohaldatakse veel sotsiaalkindlustuse koordineerimise eeskirju?

Jah, need eeskirjad kehtivad Teie suhtes nii kaua, kui olete Ühendkuningriigiga seotud (*üksikasjalikuma selgituse annab vastus küsimusele 9.1 sotsiaalkindlustuse kohta*).

Seni, kuni jätkate töötamist Ühendkuningriigis, vastutab Teie sotsiaalkindlustuse eest edaspidigi Ühendkuningriik, näiteks:

- peate maksma **sotsiaalmakseid** Ühendkuningriigis ja Teil on õigus saada Ühendkuningriigi hüvitisi ilma igasuguse diskrimineerimiseta;
- **tervishoiuteenuste kättesaadavus** on Teile tagatud Teie elukohariigis Prantsusmaal, aga nende eest maksab Ühendkuningriik;
- **Euroopa Liidus reisides** saate kasutada oma Ühendkuningriigi Euroopa ravikindlustuskaarti (*aga Teil tuleb taotleda uus kaart*);
- **kui Teie lapsed elavad Prantsusmaal** ja Teil on õigus saada perehüvitisi, saate neid ka edaspidi täies ulatuses, samamoodi nagu siis, kui Teie lapsed elaksid koos Teiega Ühendkuningriigis (*täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=863&langId=et>*);
- **kui Teil sünnib lapsi pärast üleminekuaja lõppu** ja Teil on vastavalt Ühendkuningriigi seadustele õigus saada perehüvitisi, makstakse Teile hüvitisi ka juhul, kui Teie lapsed elavad Prantsusmaal (kohaldatavate eeskirjade kohta vt täpsemalt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=863&langId=et>);

- **kui peaksite jääma töötuks**, kaitsevad Teid sotsiaalkindlustuse koordineerimise eeskirjad (*täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=862&langId=et>*);
- **kui lähete pensionile**, on Teil õigus saada Ühendkuningriigi pensioni vastavalt Ühendkuningriigi seadustes sätestatud tingimustele:
  - kui Teil pole Ühendkuningriigis pensioni saamiseks piisavalt pensioniõiguslikku staaži, võtab Ühendkuningriik vajalikus ulatuses arvesse ELi liikmesriikides töötatud perioode;
  - saate Ühendkuningriigi pensioni täissummas ka juhul, kui elate Prantsusmaal;
  - Teie Ühendkuningriigi pensioni korrigeeritakse ka edaspidi inflatsiooniga;
  - Teie tervishoiuteenuste eest maksmise kohustus määratakse vastavalt Teie muudele pensionidele ja elukohariigile.

Täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=860&langId=et>;

- **kui mõnel Teie ülalpidamisel olnud isikul on pärast Teie surma õigus saada Ühendkuningriigi toitjakaotushüvitist**, võivad nad seda saada täies ulatuses ka juhul, kui nad elavad Prantsusmaal.

9.4. Olen Bulgaaria kodanik ja elan Bulgaarias, aga töotan nii Bulgaarias kui ka Ühendkuningriigis. Kas minu suhtes kohaldatakse veel sotsiaalkindlustuse koordineerimise eeskirju?

Jah, need eeskirjad kehtivad Teie suhtes nii kaua, kui olete Ühendkuningriigiga seotud (*üksikasjalikuma selgituse annab vastus küsimusele 9.1 sotsiaalkindlustuse kohta*).

Teie suhtes kehtivad ka edaspidi korruga ainult ühe riigi sotsiaalkindlustuse seadused. See, millise riigi seadused Teie suhtes kehtivad, määratakse kindlaks vastavalt sellele, mis tööd Te teete ja mis on Teie elukohariik (*täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=851&langId=et>*).

9.5. Olen Itaalia kodanik ja töotan Itaalia riigiametnikuna Ühendkuningriigis. Kas minu suhtes kohaldatakse veel sotsiaalkindlustuse koordineerimise eeskirju?

Jah, need eeskirjad kehtivad Teie suhtes nii kaua, kui olete Ühendkuningriigiga seotud (*üksikasjalikuma selgituse annab vastus küsimusele 9.1 sotsiaalkindlustuse kohta*).

Teie sotsiaalkindlustuse eest vastutab ka edaspidi Itaalia (*täpsemalt vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=851&langId=et>*).

9.6. Olen Tšehhi kodanik ning elan ja töotan Tšehhi Vabariigis. Viibin Ühendkuningriigis puhkusereisil, kui üleminekuage lõpeb. Kas mu Euroopa ravikindlustuskaart kehtib seal sellele vaatamata?

Jah, Teie kaart kehtib kogu puhkusereisi vältel. Võite Euroopa ravikindlustuskaarti Ühendkuningriigis kasutada nii juhul, kui Teile juba osutatakse puhkusereisi ajal enne üleminekuaja lõppu vajalikke tervishoiuteenuseid, kui ka juhul, kui vajadus tervishoiuteenuste järele ilmneb alles pärast üleminekuaja lõppu.

9.7. Olen Malta kodanik ning elan ja töotan Maltal. Kavatsen sõita Ühendkuningriiki puhkusele. Kas saan seal oma Euroopa ravikindlustuskaarti kasutada?

Ei. Väljaastumislepinguga ei nähta ette Euroopa ravikindlustuskaardi kasutamist tulevikus Ühendkuningriiki tehtavatel puhkusereisidel.

9.8. Olen Itaalia kodanik ja õpin Ühendkuningriigis alates 2019. aastast. Kas saan seal oma Euroopa ravikindlustuskaarti kasutada ka siis, kui mu õpingud kestavad kauem kui üleminekuage?

Jah, saate Euroopa ravikindlustuskaarti edasi kasutada nii kaua, kui viibite katkestuseta Ühendkuningriigis. Ajutised külaskäigud Itaaliasse (näiteks vaheajal) ei katkesta Teie viibimist üliõpilasena Ühendkuningriigis.

9.9. Olen Horvaatia kodanik ning elan ja töotan Horvaatias. Alustasin Ühendkuningriigis enne üleminekuaja lõppu eriravikuuri. Kas saan pärast üleminekuaja lõppu ravikuuri jätkata?

Jah. Väljaastumislepinguga on tagatud, et isikutel, kes enne üleminekuaja lõppu on juba taotlenud luba teha Ühendkuningriigis plaanilist ravikuuri, on õigus seda jätkata.

9.10. Olen Hispaania kodanik ja töotan Ühendkuningriigis. Jõuan peagi pensioniikka. Mis saab minu Ühendkuningriigi ja Hispaania pensioniõigustest?

Teie Ühendkuningriigi ja Hispaania pensioniga ei juhtu midagi ning kõik jääb nii nagu praegu. Teil on õigus saada pensioni siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel, kusjuures vajalikus ulatuses võetakse arvesse ELi liikmesriikides töötatud perioode. Summa arvutatakse

samade eeskirjade alusel ning kui otsustate asuda elama Hispaaniasse või mõnda teise ELi liikmesriiki, saate olenevalt olukorrast ja kohaldatavatest ELi eeskirjadest lasta oma pensioni sinna üle kanda ning jätkub ka pensioni korrigeerimine.

9.11. Olen pensionär ja saan pensioni nii Ühendkuningriigis kui ka Sloveenias, kus ma varem töötasin. Mis saab minu pensionist?

Teie pensioniga ei juhtu midagi. Saate riiklikku pensioni edasi nii Ühendkuningriigilt kui ka Sloveenia riigilt nagu varemgi. Teie Ühendkuningriigi pensioni korrigeeritakse ka edaspidi nii nagu seni.

9.12. Töötasin varem 12 aastat Ühendkuningriigis. Praegu elan ja töötan Austrias. Mis saab minu tööstaažist ja kindlustusest nii Ühendkuningriigis kui ka Austrias, kui ma pensionile jään (umbes 2035. aastal)?

Teie töötatud aastaid arvestatakse endiselt ning pensionile jäädes saate Ühendkuningriigi pensioni (*täpsemalt 12-le töötatud aastale vastavat osa pensionist*) ja Austria pensioni (*Austrias töötatud aastatele vastavat osa*) praegu ELis kehtivate tingimustel.

9.13. Töötasin kogu elu Ühendkuningriigis ja elan praegu pensionärina Prantsusmaal. Kardan, et pärast üleminekuaja lõppu minu Ühendkuningriigi pensioni enam ei korrigeerita.

Väljaastumislepingus on selgelt kirjas, et kõik sotsiaalkindlustushüvitised, sealhulgas vanaduspension, kuuluvad korrigeerimisele vastavalt riigi õigusnormidele, isegi kui pensionär ei ela Ühendkuningriigis, vaid mõnes ELi liikmesriigis.

9.14. Kui ma peaksin tulevikus Ühendkuningriigist lahkuma, kas saan oma sotsiaalkindlustushüvitised n-ö kaasa võtta?

Kui Teie õigusi kaitseb väljaastumisleping, saate kõik asjaomased sotsiaalkindlustushüvitised ka edaspidi üle kanda nii ELi liikmesriikidesse kui ka Ühendkuningriiki samadel tingimustel, mida näevad ette ELi õigusnormid.

9.15. Töötasin kogu elu Belgias, aga pensionipõlve veedan Ühendkuningriigis. Enne üleminekuaja lõppu sain mugavalt kasutada kohaliku haigla tervishoiuteenuseid. Kas olukord on nüüd muutunud?

Pärast üleminekuaja lõppu ei muutu midagi. Belgia hüvitab ka edaspidi Teie Ühendkuningriigi tervishoiuteenuste kulud nii nagu varemgi.

9.16. Olen Soome kodanik ning töotan ja elan Soomes. Minu abikaasa ja lapsed elavad Ühendkuningriigis. Minu pereliikmetena oli neil enne üleminekuaja lõppu õigus kasutada tervishoiuteenuseid Soome riigi kulul ja mina sain Soome perehüvitisi. Kas olukord on nüüd muutunud?

Kui need õigused kehtisid juba üleminekuaja lõpu seisuga, ei muutu midagi. Teie pereliikmed saavad ka edaspidi kasutada Ühendkuningriigis tervishoiuteenuseid Soome riigi kulul ja Teie saate Soome perehüvitisi vaatamata asjaolule, et Teie lapsed elavad Ühendkuningriigis.

9.17. Olen Saksa kodanikust töötaja ja mu Saksa tööandja saatis mu 2019. aastal lähetatud töötajana Ühendkuningriiki. Olen endiselt Saksamaal kindlustatud ja mu porditav dokument A1 aegub alles 2021. aasta septembris. Kas see tähendab, et see kehtib ka 2021. aastal?

Väljaastumisleping ei hõlma töötajate lähetamist seoses teenuste osutamisega. Piiramata ühegi tulevase Ühendkuningriigiga sõlmitava sotsiaalkindlustuse koordineerimist käsitleva lepingu kohaldamisala, tuleneb sellest, et alates 1. jaanuarist 2021 puudub õiguslik alus sellisteks lähetusteks liikmesriikide ja Ühendkuningriigi vahel ning Teie porditav dokument A1 enam ei kehti.

See kehtib ainult sellise porditava dokumendi A1 puhul, mis on väljastatud töötaja lähetamisel teenuse osutamise eesmärgil. Porditav dokument A1, mis on väljastatud muul põhjusel, näiteks Ühendkuningriigis koolitusel olevale isikule või isikule, kes töötab samaaegselt Ühendkuningriigis ja mõnes liikmesriigis, jääb jõusse ka pärast 1. jaanuari 2021.

9.18. Olen füüsilisest isikust ettevõtja ja töotan nii Ühendkuningriigis kui ka Prantsusmaal. Elan Prantsusmaal, kuid olen kindlustatud Ühendkuningriigis. Mul on Ühendkuningriigi väljastatud porditav dokument A1 ja porditav dokument S1, millega saan Prantsusmaal kasutada tervishoiuteenuseid Ühendkuningriigi kulul. Kas need dokumendid jäävad kehtima ja kas ma saan neid pärast aegumist pikendada?

Kuna olete Ühendkuningriiki ja liikmesriiki hõlmavas piiriüleses olukorras, kaitseb Teie õigusi väljaastumisleping. Seega kohaldatakse Teie suhtes ka edaspidi ELi õigusnorme sotsiaalkindlustuse kooskõlastamise kohta ning kõnealused dokumendid jäävad jõusse ka pärast 31. detsembrit 2020. See hõlmab ka Teie porditavat dokumenti A1, kuna see ei ole väljastatud töötaja lähetamisel teenuse osutamise eesmärgil. Seni, kuni olete kõnealuses piiriüleses olukorras, saate oma dokumente pikendada samade eeskirjade kohaselt, mida kohaldati enne 1. jaanuari 2021.

9.19. Mu vanemad on Madalmaade kodanikud, kes kolisid Ühendkuningriiki 1990. aastal ja kellel on nüüd Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi alusel uus elanikustaatus. Mina sündisin 19 aastat tagasi Ühendkuningriigis (seega on mul sünnist saadik Madalmaade ja Briti topeltkodakondsus) ja olen kogu elu elanud Ühendkuningriigis. Kahe aasta eest asusin tööle. Mu vanemad kavatsesid tulevikus tagasi Madalmaadesse kolida. Kui ka mina kolin Madalmaadesse, kas saan oma sotsiaalkindlustushüvitised n-ö kaasa võtta?

Ehkki Teil on topeltkodakondsus, olete kogu elu elanud Ühendkuningriigis ja pole enne 1. jaanuari 2021 oma vaba liikumise õigusi kasutanud. Seepärast väljaastumisleping Teie õigusi ei kaitse. See tähendab, et kui kolite Madalmaadesse, ei saa Te oma sotsiaalkindlustusõigusi väljaastumislepingu alusel kaasa võtta. See ei mõjuta tulevaste lepingute kohaldamist, mida Ühendkuningriik võib sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas sõlmida.

10. Kasulikud lingid

Väljaastumisleping

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02020W/TXT-20200613>

ELi aluslepingud

https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj?locale=et

ELi selgitav teatis väljaastumislepingu kodanike õigusi käsitleva osa kohta

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020XC0520\(05\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020XC0520(05))

Teave õiguste kohta Ühendkuningriigis

https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/brexit-residence-rights/eu-nationals-living-in-uk/index_et.htm

Teabeleht [Mida peate teadma Ühendkuningriigis elava ELi kodanikuna](#)

Teabeleht [Mida peate teadma Ühendkuningriigis elava eaka ELi kodanikuna](#)

Teabeleht [Mida peate teadma Ühendkuningriigis elava kolmanda riigi kodanikuna, kui teil on või olid perekondlikud suhted ELi kodanikuga](#)

<https://www.gov.uk/government/publications/social-security-arrangements-between-the-uk-and-the-eu-from-1-january-2021-staff-guide>

Praegused ELi õigusnormid ELi kodanike ja nende pereliikmete teises liikmesriigis elamisega seotud formaalsuste kohta

https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/eu-family-members-registration/index_et.htm

https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/non-eu-family-members-residence-card/index_et.htm

Direktiiv 2004/38/EÜ (vaba liikumise direktiiv)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02004L0038-20110616>

Määrus (EL) nr 492/2011

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02011R0492-20190731>

Praegused ELi õigusnormid spetsialistide liikumisvabaduse kohta

https://europa.eu/youreurope/citizens/work/professional-qualifications/index_et.htm

https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals_et

Direktiiv 2005/36/EÜ (kutsekvalifikatsioonide direktiiv)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0036>

Praegused ELi õigusnormid sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta

https://europa.eu/youreurope/citizens/health/index_et.htm

https://europa.eu/youreurope/citizens/work/index_et.htm

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=et&catId=849>

Määrus (EÜ) nr 883/2004

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02004R0883-20140101>

Määrus (EÜ) nr 987/2009

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0987>